

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Τασούλα Τσιλιμένη Νικόλαος Γραίκος
Λεωνίδας Καίσαρης Μάνια Καπλάνογλου

**Ανθολόγιο
Λογοτεχνικών
Κειμένων**

Το δελφίνι

Α΄ & Β΄ Δημοτικού

**1ος
τόμος**

**Ανθολόγιο Λογοτεχνικών
Κειμένων
Α΄ & Β΄ Δημοτικού
Το δελφίνι**

1ος τόμος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Τασούλα Τσιλιμένη, Λέκτορας του Παν. Θεσσαλίας
Νικόλαος Γραίκος, Εκπαιδευτικός
Λεωνίδα Καίσαρης, Εκπαιδευτικός
Μάνια Καπλάνογλου, Επίκ. Καθηγήτρια
του Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αλέξανδρος Ακριτόπουλος, Λέκτορας
του Πανεπιστημίου Δ.Μακεδονίας
Ιωάννης Μπάκανος, Σχολικός Σύμβουλος
Ηλίας Αναγνώστου, Σχολικός Σύμβουλος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Βασιλική Λαμπίτση, Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Θεόδωρος Τάσιος, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής, Χρίστος Παπαρίζος, Σύμβουλοι
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Νικολέττα Γκλιάου, Μόνιμη Πάρεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Αλέξης Κυριτσόπουλος, Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
& ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

**Τασούλα Τσιλιμένη Νικόλαος Γραίκος
Λεωνίδας Καίσαρης Μάνια Καπλάνογλου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ**

**Ανθολόγιο Λογοτεχνικών
Κειμένων
Α΄ & Β΄ Δημοτικού
Το δελφίνι**

1ος τόμος

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία
Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των
προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ Πρόεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

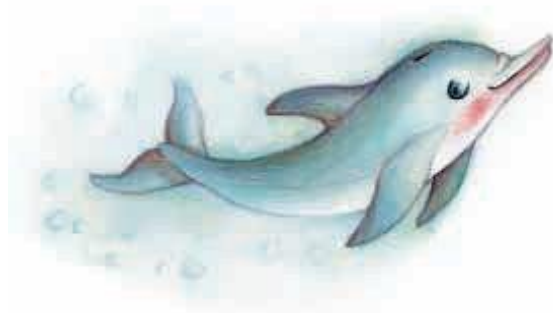
**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και
το Νηπιαγωγείο»**

**Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από
εθνικούς πόρους.**

**Η προσαρμογή του βιβλίου έγινε από την Ομάδα
ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού
προσβάσιμου από αμβλύωπες μαθητές, του
έργου «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη προσβάσιμου
εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές
με αναπηρίες – Οριζόντια Πράξη»**

Τα δελφίνια

Τα δελφίνια στο χαρτί
του νερού χαρταετοί.
Όλο πήδους και ναζάκια
χρυσοφτέρουγα ναυτάκια
παίζουν και ασφυκτιούν
έξω στη ζωή να βγουν
με φωνές και με τραγούδια
με σημαίες και λουλούδια.

Β. Δ. Αναγνωστόπουλος

Και σου μιλώ για...

Σ' αυτό το βιβλίο θα βρεις παραμύθια, ποιήματα και ιστορίες που γεννήθηκαν από τη φαντασία και τη σοφία ανθρώπων του χτες και του σήμερα. Ιστορίες που θα σου μιλήσουν για την οικογένεια, το σχολείο, το περιβάλλον, την ειρήνη, τη φιλία και γι' άλλα πολλά θέματα. Ταξιδεύοντας με κάθε ιστορία, θ' ανακαλύψεις ότι οι άνθρωποι σε όλες τις εποχές και σε όλο τον κόσμο αγαπούν και νοιάζονται για τα ίδια πράγματα.

Κρατάς στα χέρια σου ένα Ανθολόγιο φαντασίας, περιπέτειας και χαράς, που ελπίζουμε σαν «δελφίνι» να σε ταξιδέψει στον πολιτισμό όλου του κόσμου.

Η συγγραφική ομάδα του Ανθολογίου

* Όταν βλέπεις τον τίτλο σε αγκύλες [] σημαίνει πως δεν είναι του συγγραφέα, αλλά της συγγραφικής ομάδας του Ανθολογίου. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί είναι απόσπασμα (δηλ. ένα μέρος ενός κειμένου) είτε γιατί ο ποιητής δεν έχει δώσει τίτλο στο ποίημά του.

Θα συναντήσεις λέξεις, που θα συνοδεύονται από έναν αστερίσκο (*). Επειδή οι λέξεις αυτές μπορεί να σου φανούν δύσκολες, στο κάτω μέρος της σελίδας θα βρίσκεις τι σημαίνουν.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

**Κάτω από τα τριανταφυλλένια πέλματά σου
δυο καρδιές –
η καρδιά της μητέρας
η καρδιά του πατέρα.
Πάτα γερά.
Δε θα πέσεις
Γιάννης Ρίτσος**

Γιώργος Σικελιώτης, «Οικογένεια»

Η γελαστή οικογένεια

Πάνω στ' άσπρο το χαρτί
ζωγραφίζω ένα σπιτάκι,
καναπέ χαλί και τζάκι.

Καθιστούς στον καναπέ
σχεδιάζω έναν πατέρα
δυο παιδιά και μια μητέρα.

Κι επειδή θέλω πολύ
να φανεί στη ζωγραφιά μου
η χαρά που 'χει η καρδιά μου

των χειλιών τις άκρες κάνω
προς τα πάνω να κοιτάνε
κι έτσι όλοι τους γελάνε.

Μαρία Γουμενοπούλου

Σε ποιο σημείο το ποίημα μιλάει, για
τα μέλη της οικογένειας; Πόσα είναι αυτά;
Πόσα μέλη έχει η δική σου οικογένεια;

Φέρε στο σχολείο μια φωτογραφία της οικογένειάς σου και σύγκρινέ την μ' αυτήν του βιβλίου. Παρατήρησε τα ρούχα, το χώρο που βρίσκονται, τα πρόσωπα και το πώς στέκονται απέναντι στο φακό. Με τους συμμαθητές σου κάντε υποθέσεις ο ένας για τη φωτογραφία του άλλου.

Ζωγράφισε ένα από τα μέλη της οικογένειάς σου.

Η κουκουβάγια και η πέρδικα

Μια μέρα συνάχτηκαν όλα τα πουλιά και συμφώνησαν να βάλουν τα παιδιά τους στο σχολείο να μάθουν γράμματα. Ηύραν* και δάσκαλο και τον διόρισαν.

Άνοιξαν το σχολείο κ' επήραν τα παιδιά τους και τα έγραψαν.

Ύστερα από λίγες μέρες μερικά παιδιά πήγαν στο σχολείο και δεν ήξεραν το μάθημα τους. Ο δάσκαλος τα άφησε νηστικά το μεσημέρι. Μέσα στα παιδιά που έμειναν τιμωρία ήταν και το παιδί της κουκουβάγιας.

Η κουκουβάγια, άμα είδε πως εσχόλασαν τα παιδιά το μεσημέρι και το μωρό της δεν εσχόλασε, επήρε λίγο ψωμί κ' επήγε στο σχολείο να του το δώσει.

Καθώς επήγαινε, την έφτασεν η πέρδικα. Έμεινε κ' εκείνης το μωρό της νηστεία, κ' επήγαινε να του δώσει λίγο ψωμί. Λέγει η πέρδικα της κουκουβάγιας:

– Να χαρείς τα μάτια σου, γείτονα. Έχω πολλή δουλειά και σε παρακαλώ να πάρεις και του μωρού μου το φαΐ του.

– Το παίρνω, γειτόνισσα, λέγει η κουκουβάγια, αλλά δεν ξέρω το μωρό σου ποιο είναι.

– Ω, λέγει η πέρδικα, όσο γι' αυτό είναι πολύ εύκολο να το βρεις.

Το μωρό μου είναι το πιο όμορφο μωρό του σχολείου!

Η κουκουβάγια πήγε στο σχολείο.
Παρακάλεσε το δάσκαλο κι αυτός εδέχτηκε να
δώσει το ψωμί του μωρού της. Ύστερα είπε του
δασκάλου να την αφήσει να δει όλα τα παιδιά.

Εκοίταξε καλά-καλά, δεν ηύρε
το μωρό της πέρδικας.

Εγύρισε πίσω, επήγε και ηύρε
την πέρδικα και της έδωσε
το ψωμί και της λέει:

– Τι να σου κάμω! Εκοίταζα μian ώραν και δεν το
ηύρα το μωρό σου, γιατί μέσ' στο σχολείο δεν
ήταν ομορφότερο μωρό από το δικό μου!

Λαϊκός μύθος από την Κύπρο

Τι νιώθουν η κουκουβάγια και η πέρδικα
για τα παιδιά τους;

*Ηύραν: βρήκαν

Στο «δελφίνι» υπάρχουν κι άλλα κείμενα που περιγράφουν τη μητρική αγάπη. Τι κοινό έχουν οι ήρωες μεταξύ τους;

Παρατήρησε την εικόνα Τι δείχνει; Σε ποιο από τα παρακάτω είδη ανήκει;

Βάλε X στο σωστό τετράγωνο:

πίνακας ζωγραφικής

☐

γλυπτό

☐

κέντημα

☐

Ποιος διευθύνει

Pώτησα ένα κοριτσάκι:

– Ποιος διευθύνει στο σπίτι;

Αυτή σωπαίνει και κοιτάζει.

– Λέγε, ποιος είναι ο αρχηγός; Ο μπαμπάς ή η μαμά;

Το κοριτσάκι με κοιτάζει και δεν απαντά.

– Λοιπόν; Θα μου πεις; Πες μου ποιος είν’ ο αρχηγός;

Με ξανακοιτάζει με αμηχανία.

– Δεν ξέρεις τι θα πει «διευθύνω»; Και βέβαια το ξέρεις.

– Δεν ξέρεις τι θα πει «αρχηγός»; Και βέβαια το ξέρεις.

– Λοιπόν;

Με κοιτάζει και σωπαίνει. Δεν ξέρω τι να κάνω. Να θυμώσω; Κι αν η καημένη είναι μουγκή; Τώρα, να, το βάζει στα πόδια. Τρέχει μέχρι την άκρη του λιβαδιού, γυρνάει απότομα, μου βγάζει τη γλώσσα και μου φωνάζει γελώντας:

– Δε διευθύνει κανείς, γιατί στο σπίτι μας όλοι μας αγαπιόμαστε.

Τζιάνι Ροντάρι

Αν ήσουν εσύ στη θέση του κοριτσιού, τι θα απαντούσες στην ίδια ερώτηση για τη δική σου οικογένεια;

Η εικόνα, δείχνει μια οικογένεια, όπως ήταν τα περασμένα χρόνια. Μπορείς να περιγράψεις τι ακριβώς κάνει το κάθε πρόσωπο;

**Κώστας Γραμματόπουλος,
εικονογράφηση στο αλφαβητάριο
«Τα καλά παιδιά»**

Ζωγράφισε ένα μέλος της δικής σου οικογένειας να κάνει μια καθημερινή και συνηθισμένη δουλειά.

Νανουρίσματα και ταχταρίσματα

α. Κοιμήσου συ μικράκι μου

Κοιμήσου συ μικράκι μου και γω σε νανουρίζω,
και την κουνίτσα σου κουνώ, γλυκά και σε
κοιμίζω.

Σα σε κοιμίσω ύστερα στην Παναγιά σ' αφήνω,
στην Παναγιά και στο Χριστό και
στο φύλακ' άγγελό σου,
για να σε προφυλάγουνε παν' στο προσκέφαλό
σου.

β. Κοιμήσου νερατζούλα μου...

Κοιμήσου νερατζούλα μου,
αμυγδαλιά χρυσή μου
κοιμήσου κερασίτσα μου
να σε χαρεί η ψυχή μου.

Νανουρίσματα από τη Θράκη
και την υπόλοιπη Ελλάδα

γ. Τάρνα, ταρνανίστε το...

Τάρνα, ταρνανίστε το
ζάχαρη ποτίστε το,
μόσκο* και ραντίστε το
και δροσολογίστε το.

δ. Ταχτιρντί του Λέγανε

Ταχτιρντί του Λέγανε
και μου το παντρεύανε
και του δώνανε προικιά
ένα κόσκινο φλουριά
και του δώναν' εν' αμπέλι
που χωρεί ο λα(γ)ός και μπαίνει.

Ταχταρίσματα* από την Ήπειρο και την Κύθνο

*μόσκος ή μόσχος: αρωματικό υγρό, που μυρίζει
πολύ όμορφα

*ταχταρίσματα ή ταρναρίσματα: τραγουδάκια
που λέει η μητέρα στο παιδί της, όταν το χορεύει
στα γόνατα της για να το διασκεδάσει

**Στο δεύτερο νανούρισμα με ποιες λέξεις
η μητέρα δείχνει την αγάπη στο παιδί της;**

**Τι εικονίζουν οι πίνακες; Τι άραγε να
σκέφτεται κάθε μητέρα για το παιδί της;**

**Παναγία Γλυκοφιλούσα
η «Καρδιώτισσα»**

**Γεώργιος Ιακωβίδης,
«Μητρική Στοργή»**

Εδώ βλέπεις το χάρτη της Ελλάδας, στον οποίο σημειώνονται οι περιοχές απ' όπου προέρχονται οι στίχοι που διάβασες: η Ήπειρος (κόκκινο), η Θράκη (μπλε) η Κύθνος (πράσινο). Στο μεγάλο χάρτη της Ελλάδας του σχολείου σου βρες αυτές τις περιοχές και το δικό σου τόπο. Μέτρησε ποια περιοχή είναι η πιο κοντινή και ποια η πιο μακρινή από το δικό σου τόπο.

[Η Αρετούσα]

Στους περασμένους τους καιρούς, στην πόλη
της Αθήνας,
ο Ηράκλης ήταν βασιλιάς ο ξακουστός ο ρήγας*,
και της κυράς του τ' όνομα το λέγανε Αρτέμη,
φρόνιμη ήταν κι όμορφη, μοσχομεγαλωμένη*.
Ευτυχισμένοι ζούσανε οι δυο τους μες
στα πλούτη,
ένα μόνο τους έλειπε μες στη ζωή ετούτη,
κι από τη στεναχώρια τους κόντευαν
να ποθάνουν:
που δεν μπορούσανε κι αυτοί ένα παιδί
να κάνουν
Τον ήλιο και τον ουρανό συχνά παρακαλούσαν
να τους χαρίσουν το παιδί που τόσο πεθυμούσαν.
Οι ευχές τους εισακούστηκαν και, μια καλήν
ημέρα,
έφερε η βασίλισσα στον κόσμο θυγατέρα.

***ρήγας:** βασιλιάς

***μοσχομεγαλωμένη:** καλοαναθρεμμένη

Όνομα ο ρήγας έδωσε στην κόρη: Αρετούσα,
για τα καλά της τα πολλά, τα πλούτη και
τα λούσα.

Μεγάλωνε η Αρετή σαν δροσερό κλωνάρι
κι επλήθαινε στην ομορφιά, στη γνώση και
στη χάρη.

Βιτσέντζος Κορνάρος

Πώς ονομαζόταν η μητέρα και ο πατέρας
της Αρετούσας και για ποιο λόγο ήταν
στενοχωρημένοι;

Η ζωγραφιά είναι έργο του λαϊκού
ζωγράφου Θεόφιλου, ο οποίος
εμπνεύστηκε από τοποίημα που
διάβασες. Μαζί με την Αρετούσα
ο Θεόφιλος ζωγράφισε και
τον καλό της, τον Ερωτόκριτο.
Μπορείς να περιγράψεις
την Αρετούσα; Πώς φαντάζεσαι
το αρχοντικό σπίτι όπου έμενε;

Θεόφιλος, «Ερωτόκριτος
και Αρετούσα»

Κάποιοι συνθέτες εμπνεύστηκαν από την ιστορία της Αρετούσας, όπως ο Γιάννης Μαρκόπουλος και ο Χριστόδουλος Χάλαρης. Εάν έχετε στο σχολείο σας το CD Ερωτόκριτος και Αρετή του Μαρκόπουλου, μπορείτε να ακούσετε το τραγούδι του Ερωτόκριτου για την Αρετούσα (αρ. 43) ή από το CD Ερωτόκριτος του Χάλαρη μπορείτε να ακούσετε το τραγούδι Τα Θλιβερά Μαντάτα.

Θα σ'αγαπώ ό,τι κι αν γίνει

Ο Μικρός ήταν πολύ κακόκεφος. Κλείστηκε στο δωμάτιο κι άρχισε να στριφογυρίζει κι όλα τα πράγματα ν' αναποδογυρίζει. Τις ζωγραφιές από τον τοίχο τις ξεκολλούσε κι όλα τα παιχνίδια του χαλούσε.

«Θεέ μου!» είπε η Μαμά «τι έχεις πάθει;»

«Είμαι ένας ανάποδος και γκρινιάρης Μικρός και κανείς δε μ' αγαπάει» είπε ο Μικρός.

«Μικρέ μου» είπε η Μαμά «όπως και να'σαι εγώ πάντα θα σ' αγαπώ».

«Κι αν ήμουν αρκούδος, πάλι θα με φρόντιζες και θα μ' αγαπούσες;» ρώτησε ο Μικρός.

«Φυσικά» είπε η Μαμά. «Εγώ θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει».

[...] «Ό,τι κι αν γίνει;» είπε ο Μικρός και χαμογέλασε.

«Κι αν ήμουνα κροκόδειλος;»

«Θα σε αγκάλιαζα και θα σε αγαπούσα και τη νύχτα θα σου τραγουδούσα» είπε η Μαμά.

«Χαλάει ποτέ η αγάπη;» ρώτησε ο Μικρός.

«Λυγίζει άραγε ποτέ και σπάει; Κι αν ναι, μπορείς άραγε να την κολλήσεις, και να τη φτιάξεις και να τη χτίσεις;»

**«Α, δεν ξέρω» είπε η Μαμά
«το μόνο που ξέρω είναι ότι
θα σ' αγαπώ για πάντα».**

**«Κι όταν πεθάνουμε και χαθούμε,
θα μ' αγαπάς ακόμη;» είπε
ο Μικρός. «Θα υπάρχει ακόμα
αγάπη;»**

**Η μαμά πήρε στην αγκαλιά της το Μικρό και
κοίταξαν μαζί από το παράθυρο τον ουρανό.
Το φεγγάρι έφεγγε ψηλά και τ' αστεράκια ήταν
φωτεινά.**

**«Κοίτα, Μικρέ, τ' αστεράκια πώς λάμπουνε
στον ουρανό. Ξέρεις πως πολλά απ' αυτά έχουν
πεθάνει εδώ και χρόνια πια; Τα βλέπεις όμως
πώς φωτίζουν ακόμα στον ουρανό; Η αγάπη είναι
σαν τ' αστέρια: ποτέ δεν πεθαίνει και πάντα
φωτίζει».**

Ντέμπι Γκλιόρι

**Γιατί είναι κακόκεφος ο Μικρός της ιστορίας;
Σε ποια ζωάκια σκέφτηκε να μεταμορφωθεί για να
δοκιμάσει την αγάπη της μαμάς του; Σε τι θα
μεταμορφωνόσουν εσύ και γιατί;**

**Φτιάξε το δικό σου «ουρανό της αγάπης».
Γράψε στ' αστέρια το όνομα αγαπημένων σου
προσώπων και χρωμάτισέ τα με τα χρώματα
που σου αρέσουν.**

**Έχεις νιώσει ποτέ ότι δε σ' αγαπούν;
Πότε;**

Ο παππούλης

Ο παππούλης σαν κοπέλι*
Κάθε μέρα πάει στ' αμπέλι.

Το σκαλίζει, το ποτίζει
και το διπλοκαθαρίζει.

Και το Μάη με τους ανθούς
κορφοκόβει τους βλαστούς.

Κι ως να διπλοξεφυλλίσει,
η αγουρίδα* έχει γυαλίσει.

Τώρα φέρνει στο μαντίλι
κόκκινο γλυκό σταφύλι.

Τώρα κάθεται δραγάτης*
ο παππούς ανοιχτομάτης

και του πάμε το φαΐ του
και μας δίνει την ευχή του

μας φιλεύει* και σταφύλια
σε καλάθια, σε μαντίλια.

Βασίλης Ρώτας

*κοπέλι: νέος

*αγουρίδα: άγουρο σταφύλι

*δραγάτης: αγροφύλακας, αυτός που φυλάει
τη σοδειά των χωραφιών

*φιλεύει: κερνάει

Ποια εργασία κάνει ο παππούς του ποιήματος; Συζητήστε για τις δουλειές των δικών σας παππούδων.

Θυμάσαι κάποια ευχή που σου έδωσε ο παππούς σου και τότε έγινε αυτό;

Στη ζωγραφιά της επόμενης σελίδας εικονίζεται με ανθρώπινη μορφή ο μήνας του χρόνου που ωριμάζει το σταφύλι. Ποιο είναι το όνομά του; Σε ποια εποχή ανήκει; Παρατήρησε την εικόνα και βρες κι άλλα χαρακτηριστικά που έχει ο καιρός αυτόν το μήνα.

Φωτεινή Στεφανίδη, εικονογράφηση
στο παραμύθι «Οι δώδεκα μήνες».

Η κλώσα

Ήταν μεσημέρι πολύ ζεστό, κι η Ασπρούλα γύρευε ένα δροσερό μέρος να καθίσει με τα κλωσοπούλια της. Τέλος βρήκε μια κουφάλα ενός δεντρου και τρύπωσε μέσα. Τα πουλάκια στρώθηκαν γύρω της και κάτω απ' τα φτερά της και κλείσαν τα μάτια τους να κοιμηθούνε.

Η μάνα όμως δεν κοιμόταν.

Μ' ορθάνοιχτα τα μάτια, κοίταζε από δω, κοίταζε από κει, και φύλαγε τα μικρά της.

– Ω! Η κλώσα, η κλώσα! Φώναξε η Γαρουφαλίτσα, κι έτρεξε κοντά της. Αχ, να πιάσω ένα πουλάκι! Κι έσκυψε και πήρε ένα στα χέρια της. Μα δεν πρόλαβε καλά καλά να το χαϊδέψει, κι ένα άγριο κακάρισμα ακούστηκε κι η κλώσα όρμησε με νύχια και ράμφος πάνω στη Γαρουφαλιά. Κατατρόμαξε το κοριτσάκι, κι έφερε τα χέρια του

στο πρόσωπο να φυλαχθεί, μα η κλώσα όλο και πιο άγρια ορμούσε πάνω του.

Φωνές, κακό η κλώσα, φωνές κι η Γαρουφαλίτσα απ' το φόβο της. Στο σπίτι πήραν όλοι είδηση και τρέξανε στην αυλή.

– Πέταξε το πουλί, φώναξε ο παππούς.

Μα εκείνη δεν καταλάβαινε κι όλο έκρυβε το πρόσωπο της με τα χέρια της, που κρατούσαν σφιχτά το πουλάκι. Ένα λεπτό ακόμα, θα γινόταν μεγάλο κακό, μα πρόφταξε ο παππούς και μπήκε ανάμεσα τους.

Πήρε το πουλάκι απ' τα χέρια της Γαρουφαλίστας και σκύβοντας με προσοχή και κοιτώντας αλλού, το 'ριξε μπροστά στην αγριεμένη μάνα, που φούσκωνε τα φτερά της κι έκανε γύρους μπροστά στα μικρά της.

– Τι έκανες, παιδί μου! Φώναξε πρώτη η γιαγιά. Πιάνουν ποτέ κλωσοπούλια, όταν είναι κοντά κι η μάνα; Έλα τώρα μέσα να σου δώσω να πιεις λίγο νερό.

Ο παππούς έψαξε καλά το πρόσωπο του κοριτσιού, μην έχει καμιά γρατσουνιά, κι έβαλε στα χέρια του ιώδιο.

– Ποτέ να μην το ξανακάνεις αυτό, της είπε και τη χαίδεψε στα μαλλάκια της. Ούτε στην κλώσα ούτε σε κανένα άλλο ζώο. Όλα αγριεύουν, όταν έχουν μικρά.

- Πω πω, έλεγε η Γαρουφαλίτσα, πόσο τρόμαξα! Πρώτη μου φορά είδα τόσο αγριεμένη κότα.
- Δεν είναι κότα, Γαρουφαλίτσα, είπε η μητέρα. Είναι κλώσα. Είναι μάνα. Μάνα που αγωνίζεται να φυλάξει τα μικρά της.
- Σωστά! Έλεγε πιο ύστερα η Γαρουφαλίτσα μέσα στο νου της. Η κλώσα, έτσι έπρεπε να κάνει, για να σώσει το κλωσοπουλάκι της. Κι εγώ, αν κανείς έρθει να μου αρπάξει την κουκλίτσα μου, θα τον αφήσω;

Χρυσούλα Χατζηγιαννιού

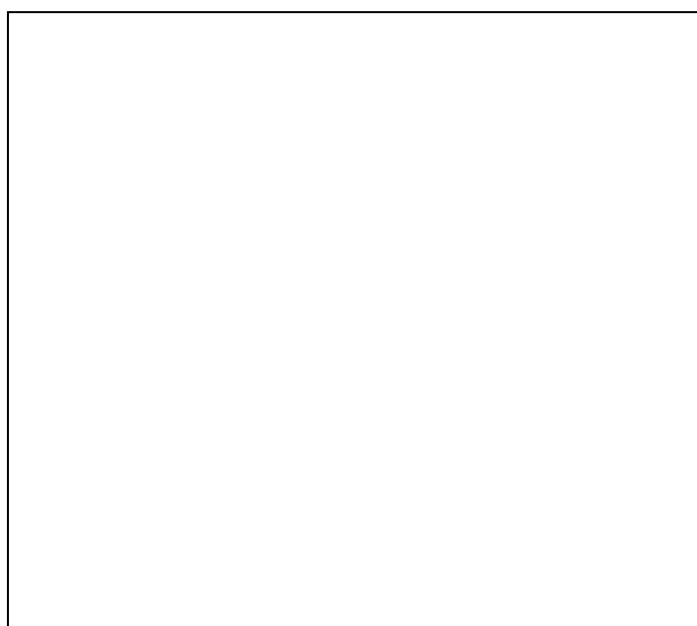
Γιατί η κλώσα όρμησε στη Γαρουφαλίτσα;

Ένιωσες ποτέ να σε προστατεύει από κάποιον κίνδυνο η δική σου μαμά; Πότε και πού;

Παρατήρησε τις εικόνες στην επόμενη σελίδα και σκέψου τι μπορεί να αισθάνονται αυτές οι μητέρες. Στο άδειο τετράγωνο ζωγράφισε το πρόσωπο της δικής σου μαμάς.

**Μαρκ Μπράουν,
[Ο Άρθουρ στο σχολείο]**

**Ο Σεπτέμβρης πάντα δες,
έχει όλα τα παιδάκια
φίλους και συμμαθητές.**

Ρένα Καρθαίου

Η πρώτη μέρα στο σχολείο

Όταν χτύπησε το ξυπνητήρι, ήμουν ήδη ξύπνιος, καθισμένος στο κρεβάτι μου. Για δέκατη φορά βεβαιώθηκα πως δεν έλειπε τίποτα από την καινούργια μου τσάντα. Η κασετίνα, τα μολύβια, η σβήστρα, το πρόχειρο τετράδιο. Σηκώθηκα κρυφά. Πήγα γρήγορα και βρήκα το μικρό γούνινο αρκουδάκι μου, το έχωσα μέσα στην τσάντα και γύρισα στο κρεβάτι μου. Έκλεισα σφιχτά τα μάτια μου για να δει η μαμά πόσο καλά είχα κοιμηθεί, εγώ, που στριφογύριζα σα σβούρα όλη τη νύχτα. Ο μπαμπάς άνοιξε την πόρτα.

– Το πρωινό είναι έτοιμο, Αργύρη! Εμπρός, όρθιος μεγάλε!

Έκανα ότι δεν άκουσα τίποτα. Η μαμά ήρθε να με φιλήσει. Την κοίταξα με μεγάλα έκπληκτα μάτια τάχα, σαν μπούφος. Αλλά ο μπούφος, εκείνο το πρωί δεν πεινούσε. Το στομάχι του έκανε περίεργους θορύβους κι έτσι το γάλα και η φέτα με το βούτυρο έμειναν πάνω στο τραπέζι. Η μαμά επέμενε:

– Μα είσαι μεγάλος πια, μικρούλη μου! Το σκέφτεσαι; σε μισή ώρα θα βρίσκεσαι στο μεγάλο σχολείο!

Μου είχαν κοπεί τα πόδια. Κρύωνα κιόλας. Αλλά οι μεγάλοι είναι θαρραλέοι. Κατάφερα να φορέσω τα καινούργια μου ρούχα. Όλα ήταν καινούργια, εκτός από το φόβο που είχε αρχίσει από τις διακοπές κιόλας. Στο δρόμο, αφού ήμουν πια μεγάλος, άφησα το χέρι της μαμάς. Δεν ήμουν εγώ σαν όλα αυτά τα πιτσιρίκια που περπατούσαν μπροστά μου. Μόλις όμως αντίκρισα το σχολείο, ξανάπιασα γρήγορα–γρήγορα το χέρι της μαμάς. Μου το έσφιξε δυνατά. Έπειτα μ' αγκάλιασε και δεν ήθελε να μ' αφήσει. Χρειάστηκε να βάλω όλη τη δύναμη για να της ξεφύγω. Ήμουν μεγάλος πια εγώ. Μπήκα στο μεγάλο σχολείο χωρίς να γυρίσω πίσω. Σκούπισα τα μάτια μου. Έκανα τάχα πως μπήκε σκόνη στο μάτι μου. Οι μεγάλοι δεν κλαίνε. Μήπως και στα μάτια της μαμάς είχε μπει σκόνη; Θάρρος. Το μεσημέρι όταν θα έρθει να με πάρει, θα ξέρω να διαβάζω. Σίγουρα. Και να γράφω και να λογαριάζω. Όλα θα τα ξέρω. Θα ακούω προσεκτικά τη δασκάλα, θα είμαι ευγενικός με τους συμμαθητές μου, δε θα λέω κακά λόγια, θα μπω ήσυχα-ήσυχα στη σειρά μου και δε θα λερώσω τα ωραία μου καινούργια ρούχα.

Η δασκάλα μας ήταν η κυρία Μεταξά. Ήθελε να τη φωνάζουμε Γεωργία και κυρίως όχι «δασκάλα». Ο Κυριάκος που καθόταν δίπλα μου, είπε:

– Δασκάλα, μπορώ...

Σταμάτησε. Η δασκάλα μας χαμογέλασε. Μετά είπαμε όλοι τα ονόματά μας. Φανή, Γιάννης, Ιουλία, Αναστασία...

Η δασκάλα μας κυρία Γεωργία τα έγραψε στον πίνακα.

Κοιταζόμασταν όλοι μεταξύ μας με κάτι χαζά χαμόγελα.

Με τι θέλετε να αρχίσουμε;
ρώτησε η κυρία μας.

Ο Κωστής σήκωσε το χέρι.

– Με την τουαλέτα κυρία.

Κλοντ Γκούντμαν

Θυμάσαι την πρώτη δική σου μέρα στο σχολείο; Σε τι έμοιαζε και σε τι διέφερε από του Αργύρη;

**Ζήτησε από τη μαμά και τον μπαμπά,
τον παππού και τη γιαγιά να σου διηγηθούν
πώς ήταν η δική τους πρώτη μέρα στο σχολείο.**

**Στη φωτογραφία
βλέπεις μια σχολική
τάξη από κάποιο
χωριό της Μακεδο-
νίας τα περασμένα
χρόνια. Προσπάθησε
να τη συγκρίνεις με
μια φωτογραφία της τάξης σου.**

**Σε αυτή τη φωτογραφία
βλέπεις μια σχολική
τάξη σε μακρινή χώρα
της Ασίας. Ποιες
διαφορές νομίζεις ότι έχει
αυτή η τάξη με τη δική σου;**

Μαργαρίτα

Η μικρούλα η μικρή
Μαργαρίτα
να διαβάσει δεν μπορεί
άλφα βήτα.

Στα ματάκια της κυλά
ένα δάκρυ,
το βιβλίο της πετά
σε μιαν άκρη.

Το ποδάρι της χτυπά
και φωνάζει,
την κοιτάζουν τα παιδιά
κάνουν χάζι.

Να διαβάσει δεν μπορεί
άλφα βήτα,
αχ! τι άταχτο παιδί,
Μαργαρίτα!

Μιχάλης Στασινόπουλος

Ένωσες ποτέ όπως η Μαργαρίτα του ποιήματος και για ποιο λόγο;

Λες ο ποιητής να είχε δει το διπλανό πίνακα πριν γράψει το ποίημά του; Αν συγκρίνεις την εικόνα με το ποίημα, ποιες ομοιότητες ή διαφορές θα βρεις;

**Νικηφόρος Λύτρας
«Δεν θέλει το σχολείο»**

Μπορείς και συ να γίνεις ζωγράφος ή ποιητής και να φτιάξεις μια εικόνα ή ένα ποίημα για το σχολείο σου. Γίνε φωτογράφος και φωτογράφισε κάτι, από το σχολείο σου.

Ξ ... όπως ξιφίας

Ο Ξέρξης ο ξιφίας γύρισε μια μέρα πολύ στενοχωρημένος από το σχολείο του. Δεν έφαγε τίποτα για μεσημεριανό και κλείστηκε στο δωμάτιό του. Αυτό ήταν πράγματι παράξενο γι' αυτόν, αφού όλοι γνώριζαν πόσο λιχούδης και γελαστός ήταν.

Η μαμά του, λοιπόν, επειδή κατάλαβε πως κάτι σοβαρό του συμβαίνει, μπήκε σιγά σιγά στο δωμάτιό του και τον βρήκε να κλαίει ξαπλωμένος στο κρεβάτι του.

– Τι έχεις αγοράκι μου;
ρώτησε, παίρνοντάς
τον αγκαλιά.

– Αχ, μανούλα μου. Όλοι στο σχολείο με κοροϊδεύουν για τη μεγάλη σουβλερή μου μύτη! Με φωνάζουν μυτόγκα και δε θέλουν να παίζουν μαζί μου, γιατί φοβούνται, λένε, πως θα τους χτυπήσω... Ούτε κανείς κάθεται μαζί μου στο ίδιο θρανίο, για να μην του σκίσω, λένε, την ποδιά... Κι όλο χαζοαστεία κάνουν με την μύτη μου: Προχτές, ας πούμε, που έβρεχε, ήρθαν όλοι με ένα μανταλάκι στο χέρι κι όταν τους ρώτησε η δασκάλα μας τι

το θέλανε, βάλανε τα γέλια και της απαντήσανε πως θα κρεμούσαν τα βρεγμένα ρούχα τους στη μύτη μου να τα στεγνώσουν! Χτες πάλι, όταν στο μάθημα της ιστορίας ρωτούσε η δασκάλα πώς βυθίστηκε ο Τιτανικός, πετάχτηκε το μελανούρι και φώναξε περιπαιχτικά: Μήπως περνούσε ο Ξέρξης από δίπλα του; Κι όλοι σκάσανε στα γέλια! Αλλά το χειρότερο έγινε σήμερα: Όταν με ρώτησε η δασκάλα τι δώρο θέλω να μου φέρει ο Αϊ-Βασίλης, πριν προλάβω ν' απαντήσω, άρχισαν όλοι να φωνάζουν: Ένα τεράστιο άσπρο σεντόνι! Ένα τεράστιο άσπρο σεντόνι! Και γιατί, παρακαλώ, σεντόνι; ρώτησε απορημένη η δασκάλα. Για να σκουπίζει τη μύτη όταν συναχώνεται... φώναξαν τα παλιόπαιδα και τρελάθηκαν στα γέλια... Αυτό ήταν, δεν αντέχω άλλο! Δε θα ξαναπάω σχολείο ποτέ πια, είπε ο Ξέρξης και ξανάρχισε να κλαίει.

– Αυτό θα είναι πολύ κουτό από μέρους σου, μικρέ μου, του είπε η μαμά του, γιατί έτσι ούτε γράμματα θα μάθεις, ούτε και την αξία της μύτης σου θα αποδείξεις!

– Και τι αξία μπορεί να έχει η τεράστια, σουβλερή μου μύτη; ρώτησε ο Ξέρξης, σταματώντας αμέσως το κλάμα του.

– Αυτό θα σε αφήσω να το ανακαλύψεις μόνος σου, όταν έρθει η κατάλληλη ώρα...

[...] Την άλλη μέρα ο Ξέρξης ξεκίνησε αποφασιστικά για το σχολείο του, όταν, στα μισά του δρόμου, άκουσε σπαραχτικές φωνές να καλούν σε βοήθεια και οι φωνές αυτές έρχονταν ακριβώς από τη μεριά του σχολείου! Δίνει μια με τη δυνατή ουρά του, χιμάει σαν βολίδα μπροστά, πλησιάζει και τι να δει; Ένα πελώριο δίχτυ, αυτό που οι άνθρωποι λένε «τράτα», σάρωνε χωρίς έλεος το βυθό, φυλακίζοντας προς το θάνατο ό,τι έβρισκε στο διάβα του. Και μέσα βρίσκονταν η δασκάλα κι όλοι οι συμμαθητές του! Καθόλου δε δίστασε ο Ξιφίας: ορμάει πάνω στο δίχτυ και κρατς χρουτς! το ξεσκίζει με την κοφτερή του μύτη, λευτερώνοντάς τους όλους...

Μαρία Φραγκιά

Γιατί ο Ξέρξης σκέφτηκε να μην ξαναπάει στο σχολείο;

Πώς νομίζεις ότι αισθάνθηκαν οι συμμαθητές του Ξέρξη μετά τη διάσωσή τους;

Ο παπαγάλος

Σαν έμαθε τη λέξη «καλησπέρα»
ο παπαγάλος, είπε ξαφνικά:
«Είμαι σοφός, γνωρίζω ελληνικά.
Τι κάθομαι εδώ πέρα;»

Την πράσινη ζακέτα του φορεί
και στο συνέδριο των πουλιών πηγαίνει
για να τους πει μια γνώμη φωτισμένη.
Παίρνει μια στάση λίγο σοβαρή,
ξεροβήχει, κοιτάζει λίγο πέρα,
και τους λέει: «Καλησπέρα».
Ο λόγος του θαυμάστηκε πολύ.
«Τι διαβασμένος, λένε, παπαγάλος!
Θα 'ναι σοφός αυτός πολύ μεγάλος

αφού μπορεί κι ανθρώπινα μιλεί.
Απ' τις Ινδίες* φερμένος, ποιος ξέρει
πόσα βιβλία μαζί του να 'χει φέρει,
με τι σοφούς εμίλησε και πόσα
να ξέρει στων γραμματικών τη γλώσσα!
– Κυρ παπαγάλε, θα 'χουμε την τύχη
ν' ακούσουμε τι λες και παραπέρα;»
Ο παπαγάλος βήχει, ξεροβήχει,
μα τι να πει, ξανάπε «Καλησπέρα».

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Για ποιους λόγους νομίζουν τα άλλα
πουλιά ότι ο παπαγάλος είναι σοφός;

Πολλά ποιήματα γίνονται τραγούδια, όπως
έγινε και με τον Παπαγάλο στο CD Το μαντήλι
της νεράιδας. Εάν υπάρχει στο σχολείο σου,
μπορείς να το ακούσεις.

*Ινδίες: μακρινή χώρα της Ασίας

Παίξε το παιχνίδι του παπαγάλου. Με τους συμμαθητές σου σχημάτισε κύκλο. Όταν ο δάσκαλος δώσει το σύνθημα, καθένας από σας την ίδια στιγμή θα πρέπει ν' αρχίσει να λέει μια οποιαδήποτε λέξη. «Κρατήστε» στο μυαλό σας όσο πιο πολλές λέξεις των άλλων «παπαγάλων» μπορείτε. Νικητής θα είναι όποιος θυμηθεί περισσότερες λέξεις, όταν ο δάσκαλος δώσει το σύνθημα του τέλους του παιχνιδιού.

[Το στοίχημα]

Κάθε μεσημέρι η μαμά και η Μαρία βάζουν ένα στοίχημα. Ποια θα φτάσει πρώτη στο σπίτι. Η μαμά από τη δουλειά της, η Μαρία από το σχολείο. Σχολάνε και οι δυο την ίδια ώρα. Μέχρι τώρα η Μαρία έχει κερδίσει μόνο τρεις φορές. Ο μπαμπάς έρχεται τελευταίος. Αυτός αργεί να σχολάσει.

[...] Έξω από την πόρτα της σταματάει, βγάζει τα κλειδιά της και ξεκλειδώνει. Το πράσινο παλτό και η μαύρη τσάντα της μαμάς κρέμονται στην κρεμάστρα. Πάλι ήρθε πρώτη. Πάλι κέρδισε.

«Μαμά», φωνάζει και ορμάει στην κουζίνα. Η μαμά είναι μπροστά στο νεροχύτη και ετοιμάζει το φαγητό τους.

«Κοριτσάκι μου», λέει κι αυτή μόλις την ακούει. Γυρίζει και την αρπάζει στην αγκαλιά της. Τη σηκώνει ψηλά και τη στριφογυρίζει πάνω από το κεφάλι της.

Μαζί της στριφογυρίζουν και η σάκα και το ψωμί και το μακρύ μακρύ μολύβι της.

«Μαμά» φωνάζει από κει η Μαρία, «αφού όλο το δρόμο έρχομαι τρέχοντας, πώς γίνεται και συ φτάνεις πάντα πρώτη;»

Η μαμά χαμογελάει και τη σφίγγει τρυφερά.
«Μήπως επειδή τα ποδαράκια της κορούλας μου
είναι ακόμη πιο μικρά από τα δικά μου;» λέει. Σε
λίγο κάθονται και οι δυο στο τραπέζι. Τρώνε και
διηγούνται η μια στην άλλη πώς πέρασαν όλο
το πρωί. Η μαμά στη δουλειά της, η Μαρία
στο σχολείο. Κι αφού αποφάγανε η μαμά λέει:

«Και τώρα ξεκούραση ... ».

Η Μαρία πηγαίνει στο δωμάτιο της και
ξαπλώνει.

Αργότερα η μαμά ανοίγει προσεχτικά
την πόρτα, πλησιάζει το κρεβάτι της Μαρίας και
της διορθώνει τα σκεπάσματα. Μετά της δίνει ένα
απαλό φιλί στο μάγουλο και, πατώντας στις μύτες
των ποδιών της, γυρίζει να φύγει.

«Μαμά» ακούγεται η φωνή της Μαρίας. «Ναι,
χρυσό μου». «Μ' αγαπάς πολύ, μαμακούλα μου;»
«Σ' αγαπώ πολύ, κοριτσάκι μου».

Μάρω Λοϊζου

Όταν επιστρέφεις από το σχολείο,
ποιον βρίσκεις στο σπίτι σου;

**Παρατήρησε
την εικόνα. Τι νομίζεις
πως λέει η μαμά
και τι το παιδί;
Τι συζητάς εσύ
με τη δική σου μαμά;**

**Γιώργος Γεωργιάδης,
«Μάνα και παιδί»**

**Ζωγράφισε τη στιγμή της επιστροφής σου
στο σπίτι και βάλε ένα τίτλο στη ζωγραφιά σου.**

**Και τσιμέντο στο τσιμέντο
έγινε η παλιά μας πόλη
απ' τη μια στιγμή στην άλλη
τσιμεντένιο περιβόλι.**

Νίκος Κανάκης

Αντόνιο Σεγκουί, «Χωρίς τίτλο»

Ψέμα πρωταπριλιάτικο

– Κάποτε, μια Πρωταπριλιά, γεννήθηκε ένα ψέμα.

- Μπα! Και τι χρώμα είχε;
- Άσπρο, όταν όμως θύμωνε ή ντρεπόταν, κοκκίνιζε.
- Κι εγώ το παθαίνω αυτό. Και τι έγινε με αυτό το ψέμα;

Το άσπρο ψέμα, πρωί πρωί Πρωταπριλιάς, μόλις γεννήθηκε, πήγε στην αυλή ενός σχολείου, ακριβώς την ώρα που χτυπούσε το κουδούνι. Τα παιδιά μόλις το είδαν, το αγάπησαν αμέσως. Το ίδιο και οι δάσκαλοι και ο διευθυντής. Τα παιδιά θέλησαν να το κρατήσουν στο σχολείο τους.

– Τι όμορφο ψέμα είσαι εσύ! είπαν και ο διευθυντής του έκανε επίσημη πρόταση να μείνει στο γραφείο, μαζί του.

– Ήταν Πρωταπριλιά, γι' αυτό το αγάπησαν. Γιατί τα ψέματα κανείς δεν τα συμπαθεί. Τελικά έμεινε το ψέμα στο σχολείο;

– Όχι, προτίμησε να φύγει. Πήγε βόλτα στην αγορά. Οι καταστηματάρχες άνοιγαν

χαρούμενοι την πόρτα να περάσει μέσα. Όλοι ήθελαν να το κρατήσουν κοντά τους.

– Θα σε βάλω στη βιτρίνα, προσφέρθηκε ένας βιβλιοπώλης.

– Θα τρως όσα γλυκά θέλεις, του είπε ένας ζαχαροπλάστης.

– Θα γίνεις διευθυντής, το διαβεβαίωσε ο ιδιοκτήτης ενός σούπερ μάρκετ.

Όμως το ψέμα κούνησε παιχνιδιάρικα το κεφάλι του κι έφυγε χοροπηδώντας.

Καθώς περπατούσε στα πεζοδρόμια, τα αυτοκίνητα σταματούσαν δίπλα του και κόρναραν δυο φορές για να το χαιρετήσουν.

– Μα όλοι το αγάπησαν αυτό το ψέμα;

– Ναι, όλοι. Και τα δέντρα και τα πουλιά και ο ήλιος. Και όταν πήγε στην παιδική χαρά να παίξει, οι κούνιες στριφογύριζαν σαν τρελές από τη χαρά τους. Ύστερα κάθισε σε ένα παγκάκι να ξεκουραστεί.

– Και λοιπόν;

Τότε πέρασε μια γιαγιά.

– Ζήτω! φώναξε από τη χαρά της σαν το είδε. Μα εσύ λάμπεις πιο πολύ κι από τον ήλιο! Αχ, και να 'σουν αλήθεια!

Το άρπαξε και χόρεψε μαζί του έναν ξέφρενο χορό.

Ένας δημοσιογράφος που πέρασε από δίπλα του, καθώς πήγαινε στη δουλειά του, στάθηκε και το κοίταξε καλά-καλά.

– Θα σε κάνω πρώτη είδηση! Του είπε σοβαρά.

Το ψέμα χαμογέλασε κι έκανε να φύγει, μα ήταν λαχανιασμένο και είχε χάσει τη σβελτάδα* του από τον πολύ χορό.

Ένας δημοσιογράφος το έβαλε στην τσάντα του, μαζί με τα χαρτιά του και το μαγνητοφωνάκι του, και κίνησε για τον τηλεοπτικό σταθμό.

Το ψέμα έγινε πρώτη είδηση στο απογευματινό δελτίο ειδήσεων. Ακούστηκε σε όλη τη γη. Όλοι ανατρίχιασαν και δάκρυσαν. Δήμαρχοι και δημοτικοί σύμβουλοι συνεδρίασαν. Αποφάσισαν ομόφωνα να αλλάξουν το ψέμα και να το κάνουν αλήθεια. Ήταν πολύ όμορφο για να είναι ψέμα. Έτρεξαν στον πρωθυπουργό της χώρας. Εκείνος τους άκουσε προσεκτικά. Ήταν ανήσυχος. Ήθελε λίγο να σκεφτεί. Η ώρα περνούσε και ο πρωθυπουργός δεν είχε αποφασίσει ακόμη. Αργά το βράδυ ανακοίνωσε την απόφαση του:

– Όχι! Δε γίνεται! Γεννήθηκε ψέμα και δεν αλλάζει. Δεν είναι παρά ένα πρωταπριλιάτικο ψέμα.

– Μα ποιο ήταν τελικά αυτό το ψέμα;

Το ψέμα ήταν ότι η πείνα εξαφανίστηκε από τη γη!

Σοφία Γαβρηλίδου

*σβελτάδα / σβέλτος: γρηγοράδα / γρήγορος

Σε ποια μέρη ταξίδεψε το ψέμα και ποιους συνάντησε μέχρι να φτάσει στον τηλεοπτικό σταθμό;

Ποιο ήταν το ψέμα της ιστορίας; Άλλαξέ το με ένα δικό σου ψέμα που θα έκανε τον κόσμο καλύτερο.

Υπάρχουν ψέματα που θα θέλαμε να ήταν αλήθειες. Είναι τα ψέματα που αγαπάμε. Με τους φίλους σου μπορείτε να ζωγραφίσετε ο καθένας το δικό του ψέμα και να δημιουργήσετε όλοι μαζί ένα έργο με τίτλο «Τα ψέματα που αγαπώ».

[Φοβάμαι!]

Έρθε η άνοιξη. Δυο μικροί μελισσοφάγοι* αναλαμβάνουν να ξυπνήσουν την Τεστούντο, τη χελώνα. Όμως ο Ντε-ε-ε δεν ξέρει ακόμα να πετά καλά...

Ο ήλιος είπε δυνατά: Σήμερα θα ζεστάνω τα δάση. Ο ανοιξιάτικος άνεμος δε θύμωσε.

– Ας τα ζεστάνει, είπε, είναι καιρός.

Τα δέντρα τίναξαν χαρούμενα τα κλαδιά τους.

– Έρθε η άνοιξη, είπαν. Ζεσταθήκαμε.

Ο ήλιος είπε πάλι:

– Σήμερα πρέπει πια να ξυπνήσει και η Τεστούντο η χελώνα.

Ο ανοιξιάτικος άνεμος το' φέρει το μήνυμα του ήλιου στο δάσος, στα δέντρα, στα πουλιά.

*μελισσοφάγος: είδος πουλιού

- Ας ξυπνήσει, ας ξυπνήσει... είπε ο Ντε-ε-ε ο μικρός μελισσοφάγος, και πήδησε δυο φορές πάνω στο κλαδάκι της μεγάλης βαλανιδιάς.
- Κάνει ζέστη, είπε στο αδελφάκι του, ο Ντικ-Ντικ-Ντικ, ο μεγαλύτερος μελισσοφάγος, και κούνησε τη μακριά του την ουρά με τα δέκα τα φτερά, τρεις ολόκληρες φορές. Τίναξε και τα πράσινα φτερά του και άνοιξε λίγο τα κοντά του ποδαράκια.
- Για πού ετοιμάζεσαι; ρώτησε ο Ντε-ε-ε, το μεγάλο του αδελφό.
- Θα κατεβώ, να πιω νερό, γιατί διψώ, είπε ο Ντικ-Ντικ-Ντικ κελαϊδιστά.
- Να 'ρθω κι εγώ; ξαναρώτησε το μικρό πουλάκι.
- Έλα σε περιμένω, είπε με χαρά ο Ντικ-Ντικ-Ντικ.

Το μικρό όμως πουλάκι, ο Ντε-ε-ε δεν είχε μάθει ακόμα να κατεβαίνει από ψηλά και φοβόταν. Βγήκε στην άκρη του μεγάλου κλαδιού, κι έκαμε κατά πως του είχαν δείξει οι γονείς του. Το μόνο όμως που κατάφερε ήταν να κάνει ένα μικρό γύρο λίγα μέτρα μακρύτερα από το ψηλό δέντρο και γύρισε τρομαγμένο πίσω, γιατί νόμισε ότι θα πέσει.

- Δεν μπορώ! Φώναξε δυνατά στο αδελφάκι του. Θα πέσω.
- Δεν πέφτεις, είπε ο Ντικ-Ντικ-Ντικ. Μη φοβάσαι. Μην κουνάς γρήγορα τα φτερά σου. Μη σφίγγεσαι. Άφησε το σώμα σου ελεύθερο να κατεβεί σιγά-σιγά. Ο αέρας σε κρατάει. Δοκίμασε.

– Δεν μπορώ! Φώναξε ξανά ο Ντε-ε-ε. Φοβάμαι, εγώ δε βλέπω κανένα να με κρατά.

Τότε ο Ντικ-Ντικ-Ντικ ήρθε κοντά στον Ντε-ε-ε και του μίλησε καλόκαρδα.

– Έλα Ντε-ε-ε. Θα σε βοηθήσω να κατεβείς.

– Όχι! κούνησε το κεφαλάκι του δυο φορές ο Ντε-ε-ε. Θέλω τον μπαμπά. Εσύ δε με βοηθάς καλά, θα πέσω.

– Δεν πέφτεις! Αγρίεψε τώρα ο Ντικ-Ντικ-Ντικ. Τα κιτρινοπράσινα φτερά του λαιμού του και του σβέρκου του σηκωθήκανε όρθια ολόγυρα και ανακατεύτηκαν άσχημα.

– Μην είσαι ανόητος, έλα. Θα σε βοηθήσω.

Ο Ντε-ε-ε ο μικρός μελισσοφάγος το αποφάσισε. Ήρθε σιγανοπατώντας στην άκρη του μεγάλου κλαδιού και τώρα ήταν έτοιμος να πετάξει. Βέβαια η καρδούλα του το ήξερε πόσο ακόμα φοβόταν... αλλά πάει πια. Η απόφαση είχε παρθεί. Εμπρός.

– Τάπα-τάπα-τάπα-τάπα... ακούστηκαν την ίδια στιγμή να χτυπούν τα φτεράκια από τους δυο μικρούς μελισσοουργούς, καθώς ξαφνικά ξεκίνησαν μαζί... [να πιουν νερό και να ξυπνήσουν την Τεστούντο].

Ελένη Βαλαβάνη

Χρειάστηκες ποτέ τη βοήθεια κάποιου άλλου για να κάνεις κάτι, όπως ο Ντε-ε-ε στην ιστορία μας; Μίλησέ μας γι' αυτό.

Ποια ζώα από αυτά που βλέπεις στον παρακάτω πίνακα, «κοιμούνται» το χειμώνα και ξυπνούν την άνοιξη; Γιατί συμβαίνει αυτό;

«Παίξε» σε παντομίμα* με τους συμμαθητές σου τη σκηνή που ο Ντικ-Ντικ-Ντικ μαθαίνει στον αδερφό του τον Ντε-ε-ε να πετάει. Για ρυθμό και μουσική μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το κομμάτι Το πέταγμα της μέλισσας του συνθέτη Ρίμσκι - Κόρσακοφ από το παραμύθι του Τσάρου Σαλτάν.

***παντομίμα: μίμηση με κινήσεις χωρίς λόγια**

Η Αλφαβήτα δίχως ρο

«Τι καλά που θα 'ταν να μην είχε η αλφαβήτα γο!» σκέφτεται η Κατερίνα που δεν μπορεί να πει σωστά το ρο.

Αλφαβήτα δίχως ρο
το κεφάλι σου ξερό.
Αλφαβήτα δίχως ρο
πού θα βρεις Κατερινιώ;
Πες τρομπόνι* και τριζόνι
να γλιτώσεις το καψόνι*.

[...] Γελούσαν και διασκέδαζαν τα παιδιά της γειτονιάς και καθόλου δεν τα ένοιαζε αν έκαναν σε κάποιον κακό. Η μικρή Κατερίνα το 'βαζε στα πόδια και κρυβόταν στο σπίτι της. Κι ούτε να παίζει με τα γειτονοπούλα ήθελε ούτε να μιλάει. Κλειστό το κρατούσε όλη τη μέρα το στόμα της γιατί πολύ πολύ ντρεπόταν που μιλούσε ψευδά. Κάποιες μέρες πήγαινε και καθόταν μόνη κάτω από τον πλάτανο της γειτονιάς. Άκουγε τα πουλιά που κελαηδούσαν κρυμμένα στις φυλλωσιές του και γέμιζε χαρά η καρδιά της. Τα πουλιά την άκουγαν να τραγουδάει με την ψευδή φωνούλα της και δεν την κορόιδευαν.

*τρομπόνι: μουσικό όργανο

*καψόνι: πείραγμα

Η Κατερίνα αγαπούσε πολύ τον πλάτανο που ήταν πολύ πολύ μεγάλος. Αυτό, βέβαια, το χρωστούσε στα γάργαρα νερά της πηγής που κυλούσαν δίπλα του και τον πότιζαν μέρα νύχτα. Κι αυτός όλο μεγάλωνε μεγάλωνε. Τα κλαδιά του άγγιζαν τα σύννεφα. Εκείνα τα σύννεφα που καμιά φορά κατέβαιναν χαμηλά χαμηλά στη γη για να δουν αν οι άνθρωποι στο χωριό της μικρής Κατερίνας είναι αγαπημένοι και μονιασμένοι μεταξύ τους.

«Όχι! δεν είναι αγαπημένοι και μονιασμένοι μεταξύ τους», είπαν τα πουλιά στα σύννεφα. «Η μικρή Κατερίνα είναι λυπημένη γιατί μερικά παιδιά της γειτονιάς την κοροϊδεύουν που δεν μπορεί να πει το ρο».

Και τότε τα σύννεφα θύμωσαν. Κατέβηκαν πολύ πολύ χαμηλά. Κι έγινε ξαφνικά μια τέτοια ομίχλη που τα παιδιά της γειτονιάς έχασαν τα τόπια μέσ' από τα χέρια τους. Και δεν τα ξαναβρήκαν ποτέ όσο κι αν έψαξαν.

Αυτό έγινε μια, έγινε δυο, έγινε τρεις φορές
ώσπου εκείνα τα παιδιά, τα πειραχτήρια,
κατάλαβαν τι ήθελαν να τους πουν τα θυμωμένα
σύννεφα. Κι από τη μέρα εκείνη έπαψαν να
πειράζουν τη μικρή Κατερίνα.

Πέπη Δρακάκη

Με ποιον τρόπο έδειξαν τα σύννεφα
το θυμό τους;

Ήσουν ποτέ «πειραχτήρι» για κάποιον
άλλο; Πώς λες να ένιωσε με το πείραγμά σου;

Στα παλαιότερα χρόνια οι άνθρωποι έφτιαχναν στίχους, τους γνωστούς γλωσσοδέτες*, για να ξεπεράσουν δυσκολίες της γλώσσας σαν κι αυτές που είχε η Κατερίνα. Παίξε με τους συμμαθητές σου διαβάζοντας τους παρακάτω γλωσσοδέτες:

«Καλημέρα καμηλάρη
καμηλάρη, καλημέρα».
«Ποντικός τρυπά κουρούπι*
ποντικοτρυποκουρούπης».

*γλωσσοδέτες: φράσεις που πρέπει να πεις χωρίς να μπερδευτείς

* κουρούπι: πήλινο δοχείο

[Οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι]

Ένας πιλότος προσγειώνεται στην έρημο Σαχάρα εξαιτίας μιας βλάβης του αεροπλάνου του. Εκεί συναντά το μικρό πρίγκιπα, ένα παιδί από έναν άγνωστο πλανήτη μικρό όσο ένα σπίτι. Ο μικρός πρίγκιπας ταξιδεύει εδώ κι ένα χρόνο και επισκέπτεται καινούργιους πλανήτες για να τους γνωρίσει. Είναι ευαίσθητος και δεν καταλαβαίνει πολλά πράγματα για τους ανθρώπους, όπως την επιπολαιότητα, τη δίψα για χρήματα και εξουσία, τη μοναξιά...

Στον επόμενο πλανήτη κατοικούσε ένας μεθύστακας. Αυτή η επίσκεψη υπήρξε πολύ σύντομη, ωστόσο βύθισε το μικρό πρίγκιπα σε βαθιά μελαγχολία.

– Τι κάνεις εκεί; είπε στο μεθύστακα όταν τον βρήκε να κάθεται σιωπηλός μπροστά σε μια σειρά από άδεια μπουκάλια και σε μια σειρά από γεμάτα μπουκάλια.

- Πίνω, απάντησε ο μεθύστακας με ύφος θλιβερό.
 - Γιατί πίνεις; τον ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας.
 - Για να ξεχάσω, απάντησε ο μεθύστακας.
 - Για να ξεχάσεις τι; ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας, που είχε αρχίσει κιόλας να τον λυπάται.
 - Για να ξεχάσω πως ντρέπομαι, ομολόγησε ο μεθύστακας σκύβοντας το κεφάλι.
 - Γιατί ντρέπεσαι; ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας, που ήθελε να τον βοηθήσει.
 - Ντρέπομαι που πίνω, αποτέλειωσε τη φράση του ο μεθύστακας και κλείστηκε οριστικά στη σιωπή του.
- Κι ο μικρός πρίγκιπας έφυγε πολύ μπερδεμένος.
«Οι μεγάλοι είναι τελικά πολύ πολύ περίεργοι» σκέφτηκε συνεχίζοντας το ταξίδι του.

Αντουάν ντε Σαιντ-Εξπερύ

Χαρταετοί

Πέρα στους λόφους τους γυμνούς
πήγαν ο Μπάμπης κι η Λενιώ,
τα κοντογειτονόπουλα,
να ρίξουν τους χαρταετούς.

Πείσμα που το 'βαλαν τα δυο
ποιος θα περάσει τ' αλλουνού.
Τραβούν καλούμπα*, κι οι αϊτοί
πήραν τους δρόμους τ' ουρανού.

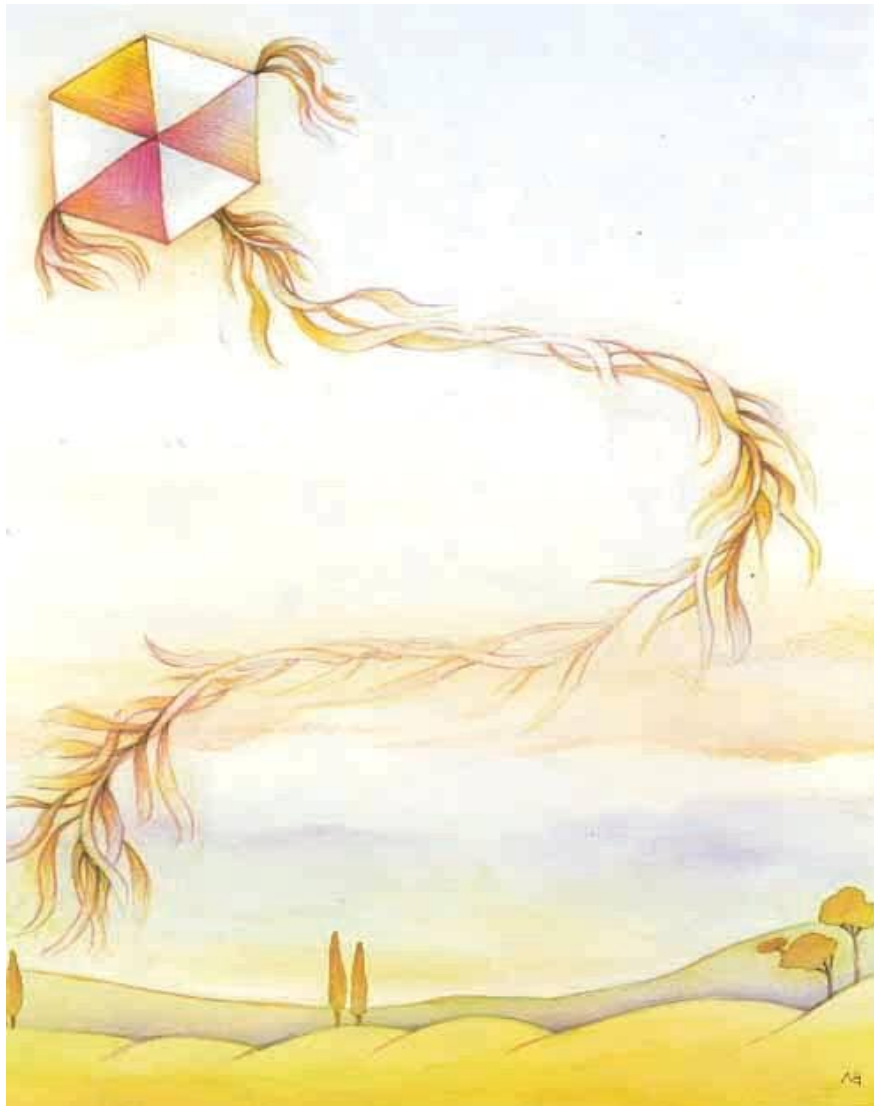
Με τα σκοινιά στο χέρι τους
λοξοκοιτιούνται κι απορούν,
που βλέπουν και τους δυο αϊτούς
στο ίδιο ύψος να πετούν!

Όσο να ιδούν να καλοϊδούν,
εμπλέχτηκαν κι οι δυο αϊτοί
κι ανεμοστροβιλίζοντας
πέσαν μπροστά τους καρφωτοί.

*καλούμπα: ο σπάγκος με τον οποίο πετάμε τον αϊτό

**Τώρα ο Μπάμπης κι η Λενιώ
να τους ξεμπλέξουν δεν μπορούν,
μπερδεύουνε τα χέρια τους,
λοξοκοιτιούνται και γελούν.**

Νίκος Κανάκης

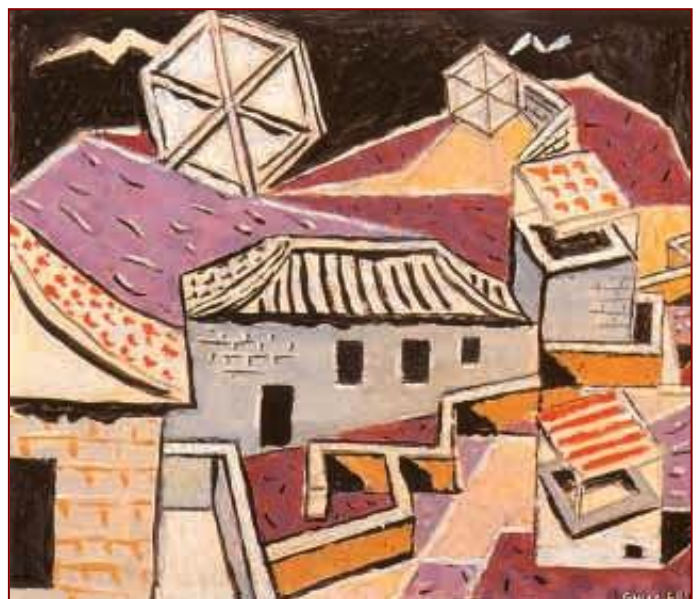

Παρατήρησε τον πίνακα και σκέψου εάν ο ζωγράφος βρισκόταν σε ψηλό ή χαμηλό σημείο, όταν τον ζωγράφιζε. Φαντάσου ότι ανεβαίνεις ψηλά στον ουρανό πάνω σ' έναν αετό. Πώς θα σου φαίνονται η γειτονιά και οι φίλοι σου; Ζωγράφισε την εικόνα που φαντάζεσαι.

Έχεις πετάξει ποτέ αετό; Πού και με ποιους ήσουν; Τι αισθάνθηκες;

Νίκος Χατζηκυριάκος-
Γκίκας
«Στέγες και αετοί»

**Μ' αλογάκι φτερωτό
ανεβαίνω στ' όνειρο.
Η καρδούλα μου πηγή
κι η χαρά μου αχώρετη.**

Κώστας Καλαπανίδας

**Ειρήνη Ηλιοπούλου,
«Λούνα Παρκ II»**

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

[Η οδοντόβουρτσα]

Μια οδοντόβουρτσα σκληρή μέσα
στο ποτηράκι,
τα δόντια του αφέντη της βαρέθηκε
λιγάκι.
Σ' ένα σκουλήκι των δοντιών τηλεφωνεί
και λέει:
«Τα δόντια σάπισέ του τα ώστε να μη
με θέλει!»
Η ΔΟΛΙΟΤΡΙΧΗ* οδοντόβουρτσα από
το ποτηράκι.

Λιάνα Αρανίτου

*δολιότριχη: κατεργάρα, πανούργα

[Είτανε* μια κοπέλα απ' τη Σάμο]

Είτανε μια κοπέλα απ' τη Σάμο
που έχωσε το δεξί της στην άμμο
και με τ' άλλο το χέρι
εκρατούσε ένα αστέρι
ετούτη η κοπέλα απ' τη Σάμο.

Γιώργος Σεφέρης

Στην εικόνα βλέπεις
το ποίημα, όπως το έγραψε
και το ζωγράφισε ο ίδιος
ο ποιητής.

***είτανε: ήτανε**

Τα δύο ποιήματα που διάβασες λέγονται λίμερικ*. Είναι ποιήματα διασκεδαστικά, παιχνίδια της γλώσσας και της φαντασίας. Μπορείς να φτιάξεις το δικό σου λίμερικ αρκεί να παρατηρήσεις τον πίνακα και να συμπληρώσεις τις φράσεις.

Αλέκος Φασιανός
«Ο πρωινός ποδηλάτης»

1. Ήταν(κάποιος)
2. που(κάτι του συνέβαινε)
3. όμως(κάτι έκανε)
4. και(κάτι είπε)
5.(βρες ένα περίεργο επίθετο γι' αυτόν).

*Το λίμερικ λέγεται και ληρολόγημα ή λιμερίκι

Ένας άλλος τρόπος να φτιάξεις δικό σου
ληρολόγημα είναι να συμπληρώσεις
τα κενά στους παρακάτω στίχους που έγραψε
ο Σεφέρης:

Είτανε μια γριά σ' ένα παζάρι
..... όταν έπεσε ένα τόπι
..... καθώς έτρωγε αϊσκρίμι*
στο Παζάρι.

***αϊσκρίμι: παγωτό**

Φύλλο φύλλο της κουκιάς

Μια φορά κι έναν καιρό, ήτανε ένας γέρος και μια γριά. Αφού ξύπνησε ο γέρος ένα πρωί λέει στη γριούλα του:

– Γριούλα μου, θα πάω να σκάψω το αμπελάκι μου, αλλά να μου δώσεις και δυο - τρία κουκιά να τα φυτέψω.

– Ναι, γεροντάκι μου, πάρ' τα. Παίρνει ο γέρος την αξίνα* του και ξεκινάει για το αμπέλι του να σκάψει. Στο δρόμο βρίσκει ένα πηγάδι και πάει να πει νερό, να ξεδιψάσει. Καθώς έσκυψε, πέφτει ένα κουκί μέσα.

Επειδή δεν είχε και πολλά, προσπάθησε να το βγάλει. Προσπάθησε, προσπάθησε, τίποτα όμως! «Άσε, σκέφτηκε, θα πάω να σκάψω το αμπέλι μου, να φυτέψω τα υπόλοιπα κουκιά και στο γυρισμό θα το βγάλω».

Πάει σκάβει το αμπέλι του, φυτεύει τα κουκιά και γυρίζοντας, τι να δει; Να δει μια κουκιά που να

*αξίνα: γεωργικό εργαλείο (τσάπα)

φτάνει μέχρι τον ουρανό! Άρχισε λοιπόν ο γέρος κι έλεγε: «Φύλλο, φύλλο της κουκιάς, ανέβασέ με πιο ψηλά! Φύλλο, φύλλο της κουκιάς, ανέβασέ με πιο ψηλά!», ώσπου ανέβηκε στην κορφή! Και τι να δει; Να δει τον Ήλιο και το Φεγγάρι!

– Γεροντάκι μου, λέει ο Ήλιος, ποιος είναι ο καλύτερος, εγώ ή το Φεγγάρι;

– Εσύ, Ήλιε μου, του λέει ο γέρος.

– Εντάξει, τότε πάρε έναν πετεινό και κάθε μέρα θα σου κάνει μια λίρα.

Ο γέρος ευχαριστημένος είπε: «Φύλλο, φύλλο της κουκιάς, κατέβασέ με χαμηλά! Φύλλο, φύλλο της κουκιάς, κατέβασέ με χαμηλά!» κι έτσι κατέβηκε στη γη.

Χαρούμενος πάει στο σπίτι και λέει στη γριά του:

– Γριούλα μου, έχω φέρει έναν πετεινό που μου τον έδωσε ο Ήλιος και κάθε μέρα αντί για κουτσουλιά θα μας κάνει μια λίρα!

– Μα λες αλήθεια, γέρο μου;

– Αλήθεια σου λέω!

Πράγματι, κάθε μέρα ο πετεινός έκανε τη λίρα!

Ήθελαν λοιπόν να ευχαριστηθούνε τον πετεινό και τον πήγανε στο χρυσοχόο να τον χρυσώσουνε!

– Θέλω να μου τονε χρυσώσεις, είπε ο γέρος στο χρυσοχόο, γιατί κάθε μέρα μου κάνει μια λίρα.

– Εντάξει, γεροντάκι μου.

Εκείνος, όμως, αντί να χρυσώσει τον πετεινό, που έκανε τη λίρα, χρύσωσε έναν άλλο που έκανε την κουτσουλιά.

Πήγε ο γέρος και πήρε τον πετεινό, μα όταν έφτασε σπίτι, αντί για λίρα, ο πετεινός έκανε κουτσουλιά! Πάει πίσω στο χρυσοχόο και του λέει:

- Φέρε μου τον πετεινό!
- Μα, σου τον έδωσα!
- Φέρε μου τον πετεινό! Αυτός εδώ δεν είναι ο πετεινός μου!

Τέλος πάντων, λογοφέρανε αλλά ο χρυσοχόος δεν του έδωσε τον πετεινό.

Πάει πάλι ο γέρος στην κουκιά και λέει: «Φύλλο φύλλο της κουκιάς, ανέβασέ με πιο ψηλά!». Ανέβηκε στην κορφή κι είδε τον Ήλιο και το Φεγγάρι. Είπε το πάθημα του και ο Ήλιος του είπε:

- Θα σου δώσω έναν κόπανο*, που είναι μαγικός. Άμα του λες «δώσ' του» θα στυλιάρώνει* κι άμα του λες «σταμάτα» θα σταματά.

Το παίρνει ο γέρος και λέει πάλι: «Φύλλο φύλλο της κουκιάς, κατέβασέ με χαμηλά!», κατέβηκε κάτω στη γη.

*κόπανος: χοντρό ξύλο πλατύ στη μια του άκρη. Με αυτό χτυπούσαν παλαιότερα τα ρούχα της μπουγάδας για να πλυθούν καλύτερα

Πριν ξεκινήσει για το χρυσοχόο, δοκίμασε τον κόπανο. Λέει «δώσ' του» κι αρχίζει ο κόπανος να τον στυλιαρώνει. Λέει «σταμάτα» και σταματάει.

Πάει, λοιπόν, στο χρυσοχόο και του λέει:

- Θα μου δώσεις τον πετεινό;
- Όχι.
- Όχι;

Πετάει μέσα τον κόπανο, «δώσ' του, δώσ' του!». Κι ο χρυσοχόος άρχισε να φωνάζει: «θα σου τον δώσω, θα σου τον δώσω!».

Κι έτσι, τελικά, πήρε τον πετεινό που κάθε μέρα έκανε τη λίρα και πήγε πάλι ευχαριστημένος στο σπίτι με τη γριούλα του και ζήσανε αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα!

Λαϊκό παραμύθι από τη Μήλο

*στυλιαρώνω: χτυπώ με ξύλο

**Ποια φράση επαναλάμβανε
ο παππούς για να ανέβει στην κουκιά;**

**Ποια είναι τα πρόσωπα του παραμυθιού
και ποιο από αυτά νομίζεις ότι δε φέρθηκε
σωστά;**

**Αν εσύ έβλεπες τον ήλιο και το φεγγάρι να
μαλώνουν, τι θα τους συμβούλευες για να
γίνουν φίλοι;**

**Φαντάσου ότι σκαρφαλώνεις στην κουκιά,
όπως ο γέρος την πρώτη φορά και φτάνεις
στην κορυφή. Τι είναι αυτό που βλέπεις; Συνέχισε
το παραμύθι μ' ένα δικό σου διαφορετικό τρόπο.**

Η πινεζοβροχή

Όταν βρέχει πινέζες
την Μπαλονοχώρα
κι η πινεζοψιχάλα
γίνεται πινεζομπόρα,
κι η πινεζομπόρα
γίνεται σωστός
πινεζοκατακλυσμός
και πέφτουν οι πινέζες
απ' τα σύννεφα με φόρα
και βροντάει και βροντάει
κι η βροχή δε σταματάει,
τα μπαλόνια τα καημένα
τρέχουν στους δρόμους
φοβισμένα, αλαλιασμένα
και στο δάκρυ βουτηγμένα!
[...] Άλλα κρύβονται εδώ
άλλα κρύβονται εκεί
ένα ένα και πολλά μαζί
κάτω από συκιές
και μουσμουλιές.
[...] Δηλαδή όπου βρούνε
Απ' τη βροχή για να σωθούνε.
Κι αν κανένα άτυχο μπαλόνι
που ρούχα απλώνει στην αυλή
ή χορεύει ή βουτυρώνει
τη φετούλα του στην εξοχή
ή στη στάση περιμένει
το μπαλονοτράμ,
δεν προλάβει

την ομπρέλα του ν' ανοίξει,
ακούγεται ένα... ΜΠΑΜ!
και πέφτει το μπαλόني τέζα
τρυπημένο απ' την πινέζα!
Έρχεται αμέσως το φορείο,
το πηγαίνει στο νοσοκομείο,
και μπαλονογιατροί σοφοί
εγχείρηση του κάνουν πλαστική
και το φουσκώνουν πάλι
με τεχνητή αναπνοή!
Πού οφείλεται, γιατρέ, ρωτάει,
αυτή μου η αδιαθεσία;
– Στις πινέζες φαίνεται ότι έχεις
μια μικρή ευαισθησία!
Μη σε νοιάζει όμως,
θ' αναρρώσεις
αν στο κρεβάτι σου
ξαπλώσεις,
μείνεις ξαπλωμένο εκεί
ως την άλλη Κυριακή
και μ' ένα φουσερό
παίρνεις αέρα καθαρό
κάθε μέρα το πρωί!
Αυτά κι άλλα πολλά
ωραία πάντα και τρελά
συμβαίνουν το χειμώνα
στην Μπαλονοχώρα,
αλλά
όταν σταματάει
η πινεζομπόρα,

όλα τα μπαλόνια
κάνουν ολόθερμη ευχή
ποτέ, ποτέ
μην ξαναβρέξει
πινεζοβροχή!

Ευγένιος Τριβιζάς

Πού κρύφτηκαν τα μπαλόνια για να σωθούν;

Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις, που αρχίζουν από «-πινεζο...» και «-μπαλονο...». Μετά σχημάτισε δικές σου λέξεις, που ν' αρχίζουν με τον ίδιο τρόπο.

Σκέψου μια χώρα φανταστική και δημιούργησε μια βροχή ... από τι; Γράψε το δικό σου ποίημα συμπληρώνοντας τις λέξεις και δώσε ένα δικό σου τέλος.

Όταν βρέχει.....
Στηνχώρα
κι ηψιχάλα
γίνεταιμπόρα,
κι ημπόρα
γίνεται σωστός
.....κατακλυσμός
.....

Με τους συμμαθητές σου μεταμορφωθείτε σε «μπαλόνια». Βάλτε μουσική και χορέψτε στο πάρτι των μπαλονιών. «Παίξτε» την ιστορία ακούγοντας το τραγούδι της Πινεζοβροχής στο CD Μίλα μου για μήλα του συνθέτη Σταύρου Παπασταύρου.

Η σφυρίχτρα

Ένας μικρός βοσκός
βοσκούσε τα πρόβατά του
κοντά σ' ένα ποταμάκι.

Ξάφνου παρουσιάστηκε ένας
γέρος. Ήταν ο Χριστός μεταμορφω-
μένος. Ρώτησε το Βοσκό αν ήταν καλό
παιδί, αν πρόσεχε τα πρόβατά του και
τέλος αν ήθελε να τον περάσει από το
ποτάμι.

[...] Ο μικρός σήκωσε τις άκρες
του παντελονιού του και τον πέρασε
απέναντι.

Τότε ο Χριστός τον ρώτησε τι θα
ήθελε να του χαρίσει. Εκείνος απάντησε ντρο-
παλά ότι δεν ήθελε τίποτα. Ο Χριστός του είπε:

– Σου αρέσουν οι γιορτές; Θα σε ευχαριστούσε αν
σου χάριζα μια σφυρίχτρα που θα τους έκανε
όλους να χορεύουν γύρω σου; Το μόνο που
χρειάζεται είναι να σφυρίζεις και να σκεφτείς αυτό
που θέλεις και αυτό θα γίνεται.

Πόσο ευχαριστήθηκε όταν απόκτησε αυτή
τη σφυρίχτρα! Άρχισε βάζοντας τα προβατάκια
του να χορεύουν! Οι γονείς του που δούλευαν
λίγο πιο πέρα στον αχυρώνα, έτρεξαν να δουν τι
συμβαίνει! Ο μικρός, βλέποντας τους, άρχισε να
σφυρίζει και οι γονείς του έδωσαν τα χέρια και
άρχισαν να χορεύουν!

[...] Εκείνη την ώρα περνούσε ένας καροτσιέρης που κουβαλούσε γυαλικά. Ο μικρός βοσκός σφύριξε με τη σφυρίχτρα του και ο καροτσιέρης, το άλογο, το κάρo, τα γυαλικά, όλα άρχισαν να χορεύουν!

Και αν ο μικρός βοσκός δεν έχει σταματήσει, θα χορεύουν ακόμα!

Λαϊκό γαλλικό παραμύθι

Ποιοι χορεύουν στο παραμύθι; Διηγήσου στους συμμαθητές σου πότε ήταν η τελευταία φορά που χόρεψες εσύ και τι ένιωθες χορεύοντας.

Κάθε λαός έχει τα παραμύθια του. Μόλις διάβασες ένα λαϊκό παραμύθι από τη Γαλλία. Ψάξε σε βιβλία και βρες ένα παραμύθι από άλλη χώρα. Αν οι συμμαθητές σου κάνουν το ίδιο, μπορείτε να φτιάξετε το βιβλίο με «Τα παραμύθια απ' όλο τον κόσμο».

Σπύρος Μελετζής:
«Βοσκόπουλο
με φλογέρα»

**Κάθε τόπος έχει τους δικούς του χορούς.
Στις παρακάτω εικόνες βλέπεις ανθρώπους
από δύο διαφορετικά μέρη της Ελλάδας να
χορεύουν. Βρες ένα χορό του τόπου, από τον
οποίο κατάγεται η οικογένειά σου. Μπορείς να
δείξεις τα βήματα στους συμμαθητές σου;**

**Γλέντι γάμου
στο Αγγελοχώρι Νάουσας**

**Παραδοσιακός χορός
Μυτιλήνης**

Μια φορά ήταν ... η Κολοτούμπα

Η Κολοτούμπα που έτρωγε μόνο μπανάνες αποφασίζει να πάρει μέρος στους αγώνες της ζούγκλας, αλλά είναι απογοητευμένη, γιατί στην προπόνηση τα πάει χάλια. Ο φίλος της ο Πανω-κάτω, της δίνει τη χρυσή συμβουλή: «Όποιος τρώει σωστά, κοιμάται σωστά, γυμνάζεται σωστά είναι γερός και δυνατός».

Ηταν ...μετά από έξι βδομάδες...

- Τι βλέπουν τα μάτια μου, Κολοτούμπα! Κλαις ή κάνω λάθος; ρώτησε ο Πανωκάτω. Τι συμβαίνει πάλι;
- Κλαίω ναι, κλαίω, κλαίω γιατί ακολούθησα τις οδηγίες σου και να τα χάλια μου!
- Κάποιο λάθος μυρίζομαι, Κολοτούμπα, είπε ο Πανωκάτω. Έλα, για πες μου τι έκανες.
- Την πρώτη εβδομάδα έφαγα ψάρι, κρέας, κοτόπουλο, αυγά. Πρωί, μεσημέρι, βράδυ, είπε η Κολοτούμπα και συνέχισε να περιγράφει τι έφαγε τις άλλες βδομάδες.
- Χο χο χο! Και σε πέρναγα και για έξυπνη, Κολοτούμπα, ξέσπασε σε γέλια ο Πανωκάτω. Για να γίνεις γερή και δυνατή, δε φτάνει μόνο να ξέρεις τι τροφές πρέπει να τρως αλλά και πώς να τις τρως. Εσύ, παιδί μου, έτρωγες

ένα δάχτυλο* κάθε βδομάδα. Δε σου 'μεινε δάχτυλο για δάχτυλο! Το ξέρεις ότι πρέπει να τρως κάθε μέρα απ' όλες τις ομάδες τροφών; Έλα να σκεφτούμε πώς θα παίρνεις γεύσεις απ' όλα τα δάχτυλα, κάθε μέρα. Μόλις μου ήρθε μια ιδέα. Νομίζω ότι θα σε βοηθήσει πολύ. Περίμενε και θα δεις.

Ήταν...την άλλη μέρα...

Η Κολοτούμπα κατάλαβε πως για να γίνει γερή και δυνατή πρέπει να τρώει τρόφιμα, απ' όλα τα είδη κάθε μέρα.

Έτσι η Κολοτούμπα, αφού απόκτησε σωστές συνήθειες διατροφής, άρχισε ένα σκληρό πρόγραμμα δουλειάς για να κερδίσει τους αγώνες.

Ήταν ...το άλλο καλοκαίρι.

* Σε κάθε δάχτυλο αντιστοιχεί μια οικογένεια τροφών (πρώτο δάχτυλο: κρέας, ψάρια, δεύτερο: γάλα, τυρί, τρίτο: λάδι, βούτυρο, τέταρτο: ψωμί, όσπρια, πέμπτο: φρούτα, λαχανικά)

Εικονογράφηση Ν. Μαρουλάκης

**ΚΟΛΟΤΟΥΜΠΑ,
ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΕ
ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΣΑΣ;**

**ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗ
ΣΩΣΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ
ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ**

**...ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ
ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ
...ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ
ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ
...ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ
...ΚΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ**

Σοφία Μαντούβαλου

Σε ποιο αγώνισμα η Κολοτούμπα πήρε χρυσό μετάλλιο; Εάν συμμετείχες εσύ σε παρόμοιους αθλητικούς αγώνες ή στους Ολυμπιακούς αγώνες, σε ποιο αγώνισμα θα ήθελες ν' αγωνιστείς και γιατί;

Γίνε ερευνητής για να δεις τις «διατροφικές συνήθειες» των συμμαθητών σου, δηλαδή ποιες τροφές τους αρέσουν. Συμπλήρωσε εσύ και οι συμμαθητές σου ξεχωριστά ο καθένας την καρτέλα 1. Μετά αντιγράψτε την καρτέλα 2 στον πίνακα της τάξης και συγκεντρώστε εκεί τα στοιχεία από τις καρτέλες 1. Τέλος συζητήστε τα αποτελέσματα της έρευνας.

Καρτέλα 1

Ερώτηση: Ποιο φαγητό σου αρέσει πιο πολύ;

.....

Καρτέλα 2: Αποτελέσματα έρευνας

φαγητό	Αριθμός μαθητών										

Το μέλι

Μια φορά ήταν ένας γέρος και μια γριά. Μια μέρα που σκούπιζε η γριά στο σοκάκι* της, βρήκε ένα γρόσι*. Πάει λοιπόν, λέει:

- Ω, κακόμοιρε γέρο, δες, βρήκα ένα γρόσι.
- Ε, λέει ο γέρος, και τι να το κάνουμε το γρόσι;
- Να πάμε να πάρουμε κάτι να φάμε.

Κάθονταν λοιπόν και σκέφτονταν τι να πάρουν.

Λέει η γριά:

- Ω, κακόμοιρε γέρο, να πάρουμε καρύδια, θα πετάξουμε τα φλούδια, να πάρουμε φουντούκια, θα πετάξουμε τα φλούδια, να πάρουμε αμύγδαλα, θα πετάξουμε τα φλούδια, ξέρεις τι να πάρουμε; Να πάρουμε μέλι, που δε θα πετάξουμε τίποτα.

Φεύγει λοιπόν ο γέρος και πήγε και πήρε το μέλι. Έφαγε ο γέρος, έφαγε η γριά και η νύφη και ο γαμπρός, έφαγε και ο κουμπάρος και η κουμπάρα, έφαγε και ο σκύλος και η γάτα και περίσσεψε κιόλας και άλειψαν το στύλο του σπιτιού για να κολλήσει.

Πάει η γριά να σιμώσει το στύλο, κολλά. Πάει ο γέρος να ξεκολλήσει τη γριά, κολλά κι αυτός. Πάει ο γαμπρός να ξεκολλήσει το γέρο, κολλά, πάει η νύφη να ξεκολλήσει το γαμπρό, κολλά,

*σοκάκι: πολύ στενός και μικρός δρόμος

*γρόσι: παλιό οθωμανικό (τουρκικό) νόμισμα

πάει ο κουμπάρος να ξεκολλήσει τη νύφη
κολλά κι αυτός, πάει η κουμπάρα να ξεκολλήσει
τον κουμπάρο, κολλά και η κουμπάρα, πάει ο
σκύλος να ξεκολλήσει την κουμπάρα, κολλά κι
αυτός, πάει η γάτα να ξεκολλήσει το σκύλο, κολλά
κι η γάτα, δεν απόμεινε κανένας που να μην
κολλήσει! [...]

Λαϊκό παραμύθι από την Κάσο

Ποια πλάσματα κόλλησαν στο μέλι;
Μπορείς να τα ζωγραφίσεις με τη σειρά που
αναφέρονται στο παραμύθι;

Πώς θα ξεκολλήσουν ο γέρος, η γριά και
όλοι οι άλλοι; Γράψε το τέλος του παραμυθιού.

**Τρίλιες αγγέλων
κεντούν της νύχτας
τη σιγαλιά...
Άκου τ' αηδόνι
όταν σωπαίνουν
τ' άλλα πουλιά.**

Ντίνα Χατζηνικολάου

Κωνσταντίνος Βολανάκης, «Δάσος»

Συμφωνία μ' ένα δέντρο

Έχω φίλο μου πιστό
ένα δέντρο φουντωτό.
Συμφωνία του 'χω κάνει
με χαρτί και με μελάνι.
Να του δίνω εγώ νερό.
Να μου δίνει αυτό χορό.
Να παινεύω τα πουλιά του.
Να του λέω σ' αγαπώ.
Να μου δίνει τον καρπό.
Ν' αγκαλιάζω τον κορμό του
Να με λέει κι αδερφό του.
Και να ζήσουμε μαζί
όσο ζω κι όσο θα ζει.

Γιώργης Κρόκος

Τι δίνει ο ποιητής στο δέντρο και τι του προσφέρει αυτό για αντάλλαγμα;

Τα δέντρα είναι αγαπημένο θέμα ποιητών και ζωγράφων. Παρατήρησε τους πίνακες, της σελίδας, και βρες με ποιο διαφορετικό τρόπο ο κάθε ζωγράφος παρουσιάζει τα δέντρα. Ακολούθησε με το δάχτυλό σου το σχήμα τους. Μπορείς να φανταστείς την ιστορία που το καθένα σου διηγείται;

**Γ. Γουναρόπουλος,
«Δέντρα»**

**Μ. Μανουσάκης,
«Χωρίς τίτλο» (λεπτομέρεια)**

**Α. Τζάκος,
«Τοπίο»**

**Εκτός από τα πουλιά, ποιοι άλλοι οργανισμοί
απ' αυτούς που βλέπεις νομίζεις ότι ζουν
σ' ένα δέντρο;**

Ο χιονάνθρωπος

Πιπεριά για μύτη
κάρβουνα για μάτια
για τα δυο του χέρια
ξύλα δυο κομμάτια.

Να, και για καπέλο
μια παλιοκανάτα,
κοντοστρουμπουλάτος*
σαν χοντροπατάτα.

Όσοι θα περνούνε
και θα τον κοιτάζουν
Θα χαμογελούνε...
Και θα τον... θαυμάζουν.

Έλλη Αλεξίου

*κοντοστρουμπουλάτος: κοντός και παχύς

Από ποια αντικείμενα έφτιαξαν τα παιδιά τη μύτη, τα μάτια, τα χέρια και το καπέλο του χιονάνθρωπου;

**Έφτιαξες ποτέ σου χιονάνθρωπο;
Πότε και με ποιον;**

Τι θα συμβεί στο χιονάνθρωπο αν βγει ο ήλιος; Γιατί νομίζεις πως συμβαίνει αυτό;

**Παρατήρησε την παρακάτω ζωγραφιά.
Σκέψου το διάλογο που κάνει ο χιονάνθρωπος
με τον ήλιο και γράψε τα λόγια τους στα
«συννεφάκια».**

[Ο τελευταίος ιππόκαμπος]

Ο Τριγωνοψαρούλης, το σοφό ψάρι που είναι διαφορετικό απ' όλα τα άλλα εξαιτίας

του σχήματος του σώματός του, αλλά που πάντα βρίσκει λύσεις για όλα τα δύσκολα, το τελευταίο διάστημα ασχολείται με τη μελέτη των προβλημάτων του βυθού. Μια μέρα ήρθε και τον συνάντησε ένα ναρβάλ (είδος ψαριού) και συζήτησε μαζί του το πρόβλημά του.

- Πες μου, από πού έρχεσαι; [τον ρώτησε ο Τριγωνοψαρούλης]
- Από τα πέρατα του ωκεανού, απ' τη χώρα των πάγων. Άκουσα για σένα, για το θάρρος και τη σοφία, κι ήρθα να σε γνωρίσω και να σου μιλήσω για ένα πραγματικά μεγάλο πρόβλημα.
- Αλήθεια; Ποιο είναι αυτό;
- Οι ψαράδες δεν αποτελούν πια το μοναδικό κίνδυνο! Τώρα υπάρχουν και οι συλλέκτες! Αυτοί

μαζεύουν όλα τα παράξενα πλάσματα των βυθών και τα κάνουν εκθέματα* στις βιτρίνες τους! Αν πιαστείς απ' αυτούς, αλίμονό σου! Μετά από βασανιστήρια, που συχνά τα λένε «έρευνες», καταλήγεις να διακοσμείς τις βιτρίνες των σαλονιών τους.

Ο Τριγωνοψαρούλης άκουγε κατάπληκτος και το ναρβάλ συνέχιζε:

– Εγώ αποτελώ στόχο, μα μέχρι τώρα καλά τα κατάφερα και ξέφυγα. Υπάρχουν όμως ολόκληρα είδη που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν! Να, οι ιππόκαμποι, τα αλογάκια της θάλασσας, έχουν σχεδόν εξαφανιστεί. Ζει μόνο ένας, ο τελευταίος ιππόκαμπος! Κι αν ο συλλέκτης τον πιάσει κι αυτόν, τότε ...

– Αυτό δεν πρέπει να γίνει, φώναξε ο Τριγωνοψαρούλης. Όλοι έχουν δικαίωμα στη ζωή. Άλλωστε, αν εξαφανιστούν ολόκληρα είδη, τότε η ισορροπία της φύσης στο βυθό θα διαταραχτεί! Θα κινδυνέψουμε όλοι!

– Πόσο χαίρομαι που καταλαβαίνεις τα αληθινά προβλήματα του βυθού! Ελπίζω να κάνεις κάτι. Πρέπει όμως να φύγω τώρα. Δεν μπορώ να μείνω για πολύ μακριά απ' τον κόσμο των πάγων.

*εκθέματα: αντικείμενα που έχουν ενδιαφέρον και τα παρουσιάζουμε σε εκθέσεις, σε μουσεία κλπ.

– Γεια σου, καλέ μου φίλε. Να προσέχεις, κι όσο για τον τελευταίο ιππόκαμπο, μείνε ήσυχος, θα φροντίσω εγώ!

Η γλώσσα και το λαβράκι βρήκαν τον Τριγωνοψαρούλη συνοφρυωμένο* και μελαγχολικό.

– Μα τι έχεις; Τον ρώτησαν.

Με θυμό, μα και με θλίψη, τους είπε για όσα έμαθε απ’ το ναρβάλ.

– Με τάραξες με όσα μου είπες, είπε η γλώσσα. Δεν υπάρχει όμως λόγος να στενοχωριέσαι! Θα κάνουμε μια πανθαλάσσια* επιτροπή για την προστασία του τελευταίου ιππόκαμπου!

Βαγγέλης Ηλιόπουλος

*συνοφρυωμένο: κατσουφιασμένο

*πανθαλάσσια: απ’ όλη τη θάλασσα

Γιατί οι συλλέκτες αποτελούν κίνδυνο για τα πλάσματα του βυθού;

Τι θα συμβεί αν εξαφανιστούν ολόκληρα είδη του βυθού;

Τι πρότεινε η γλώσσα για την προστασία του βυθού; Συζητήστε στην τάξη για τα ζώα που κινδυνεύουν. Διαλέξτε ένα είδος από αυτά και φτιάξτε μια επιτροπή για τη σωτηρία του. Γράψτε μια επιστολή σε αυτούς που το απειλούν και εξηγήστε τους λόγους για τους οποίους είναι χρήσιμο στη φύση.

Η Πίτυς και ο Παν

Τα πανάρχαια χρόνια το πεύκο δεν ήταν δένδρο, αλλά μια αιθέρια πεντάμορφη νύμφη του δάσους που λεγόταν Πίτυς. Η Πίτυς ερωτεύτηκε το θεό Πάνα που τον ακολουθούσε από πηγή σε πηγή και της τραγουδούσε μαγευτικούς σκοπούς με τη φλογέρα του. Είχε όμως την κακή τύχη να την ερωτευτεί ο Βορέας, ο θεός του Βόρειου ανέμου, που την κυνήγησε για να την πάρει από τον Πάνα. Όταν του αντιστάθηκε, ο Βορέας οργίστηκε και προσπάθησε να την γκρεμίσει από έναν ψηλό βράχο. Εκείνη τη στιγμή φάνηκε ο Παν που την ευσπλαχνίστηκε και πριν τη δει να τσακίζεται, τη μεταμόρφωσε σε πεύκο.

Οβίδιος

Σε τι μεταμόρφωσε ο θεός Πάνας την αγαπημένη του για να τη γλιτώσει από το Βορέα;

Τα δέντρα έχουν «δώσει» το όνομα τους σε πόλεις και χωριά της πατρίδας μας. Βρες τέτοια ονόματα με τους συμμαθητές σου.

Στον πίνακα εικονίζεται ο Βορέας να αρπάζει μία άλλη νύμφη της μυθολογίας, την Ωρείθυια. Με ποιο τρόπο ο ζωγράφος δείχνει ότι φυσά δυνατός άνεμος;

**Φώτης Κόντογλου
«Ο Βορέας αρπάζων την Ωρείθυιαν»**

Έχεις ακούσει να φυσά ο δυνατός βοριάς το χειμώνα; Μπορείς να μιμηθείς τον ήχο του;

Τον ήχο του ανέμου τον μιμείται και η μουσική. Εάν υπάρχει στο σχολείο σου CD με τις Τέσσερις Εποχές του Αντόνιο Βιβάλντι άκουσε το κομμάτι του Χειμώνα, όπου τα μουσικά όργανα της ορχήστρας μιμούνται τους δυνατούς ανέμους. Συζήτησε στην τάξη, με ποιο τρόπο η ορχήστρα πετυχαίνει να δώσει την εντύπωση του δυνατού ανέμου.

Αν θέλεις να διαβάσεις και άλλα λογοτεχνικά βιβλία που έχουν ως βασικό τους θέμα τις ενότητες του Ανθολογίου, σου προτείνουμε κάποιους τίτλους. Μην ξεχνάς πως το καλύτερο είναι να επισκέπτεσαι συχνά βιβλιοθήκες της γειτονιάς σου, βιβλιοπωλεία και γενικά χώρους όπου θα βρεις και θα διαλέξεις ο ίδιος τα βιβλία.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ένα γεμάτο μέλια χεράκι, της Βούλας Μάστορη, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2001.

«Η Λυγερίτσα η Λυγερή» (ποίηση), του Νίκου Κανάκη, από το βιβλίο Τα ηλιοτρόπια, εκδ. Πατάκη Αθήνα 1998.

«Θέλω τον παππού και τη γιαγιά κοντούς» (ποίηση), της Ρένας Καρθαίου, από το βιβλίο Στα μονοπάτια του ήλιου, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2000.
Ποιον αγαπάει η μαμά, της Σοφίας Παράσχου, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001

Το χαϊδονήσι, του Καρλ Νοράκ, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, Θεσσαλονίκη 1998.

ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

Άλφα βήτα, της Φωτεινής Στεφανίδη, εκδ. Σίγμα, Αθήνα 2002.

Δεν είμαι μικρός!, της Τασούλας Τσιλιμένη, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003.

«Η γυμναστική μου» (ποίηση), της Ντίνας Χατζηνικολάου, από το βιβλίο Ποιήματα για παιδιά, εκδ. Μικρός Πρίγκιπας, Θεσσαλονίκη 1998.

Η Φιλογράμματη και ο Φαγαλέξης, της Μαρίας Δημάση, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.
Ο βιβλιοπόντικας, του Βαγγέλη Ηλιόπουλου, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2004.

Ο Φώκος νόμιζε ότι μισούσε το σχολείο, του Βαγγέλη Ηλιόπουλου, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2001.

Όταν οι γονείς πηγαίνουν σχολείο, του Μπλουμ Μπέκη, εκδ. Ζερβόδειλος, Αθήνα 2000.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η Αλίνα και ο ήλιος, της Γιολάντας Πατεράκη, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1998.

Η καρδούλα, της Σοφίας Φίλντιση, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1995

Η μαμά πάει σχολείο, του Μερκούριου Αυτζή, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2002.

Η μικρή Ριρή μπορεί να 'ναι πάντα τολμηρή!, της Κατερίνας Μουρίκη, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα 2001.

Ο μαύρος κότσυφας και ο άσπρος γλάρος, της Κίτυ Κρόουθερ, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, Θεσσαλονίκη 1998.

Ο Ρίκο Κοκορίκο, της Σοφίας Μαντουβάλου, εκδ. Μικρή Μίλητος, Αθήνα 2002.

Συντροφιά με τον άνεμο, της Γαλάτειας Γρηγοριάδου - Σουρέλη, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1997

Τα παπουτσάκια που λένε παραμύθια, της Αγγελικής Βαρελλά, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα 1998.

Το μυστικό τραγούδι της Μάτας, της Ειρήνης Μάρρα, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1987.

Το σκαντζοχοιράκι με τα κατσαρά μαλλιά, της Μαρίας Βελετά - Βασιλειάδου, εκδ. Ελληνικά Γράμματα Αθήνα 2002

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

Εφτά κόκκινες κλωστές, της Λότης Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1994

Ο μικρός πρίγκιπας του σκονισμένου πλανήτη, της Ντορίτας Παπαλιού, εκδ. Παπαδόπουλος, Αθήνα 2002.

Οι πειρατές της Λιμνοχώρας, της Μάνιας Καπλάνογλου, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998.

Οι χρωματιστές σαπουνόφουσκες της Ρόζυ Ροζ, της Σοφίας Μαντουβάλου, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1994.

Στη χώρα της φαντασίας, συλλογικό, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα 2001.

Το αφηρημένο αστέρι, του Μανόλη Μαυρολέων, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2002.

Το τεσσεροφύλλι, της Ζωής Βαλάση, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1996.

Χίλιοι μύθοι, ένα μαρούλι, του Βαγγέλη Τασσιόπουλου, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες,

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Η γη το σπίτι μου, του Μάνου Κοντολέων, εκδ. Εστία, Αθήνα 2000.

Μια φορά κι ένα... φτερό, της Κατερίνας Μουρίκη, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα 2003.

Βιβλιογραφικές / μουσικές πληροφορίες – εικόνες

Εικόνες

Φωτογραφίες

Μουσική

Εθν. Πιν.: Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο
Αλεξάνδρου Σούτζου, Αθήνα.

**«Τα δελφίνια», Β. Δ. Αναγνωστόπουλος, από
ανέκδοτη συλλογή.**

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

**Γ. Σικελιώτης, Οικογένεια, 1961 - 1970,
πλαστικό σε μουσαμά, 122 X 100 εκ., Εθν. Πιν.**

**(μότο) Γ. Ρίτσος, στο «Με λογισμό και μ' όνειρο»
με στίχο και με χρώμα ..., Π.Τ.Δ.Ε. /Ε.Κ.Π.Α., επιμ.
Τ. Καλογήρου, Σ. Χατζηδημητρίου - Παράσχου,
ΥΠ.ΠΟ / ΥΠ.Ε.Π.Θ.**

**Η γελαστή οικογένεια, Μ. Γουμενοπούλου,
Άστρα, βότσαλα και νότες, Ηράκλειτος, Αθήνα
1985.**

**«Εμείς του '60 οι εκδρομείς», Ημερολόγιο
1999, Μεταίχμιο, Αθήνα 1998.**

**Η κουκουβάγια και η πέρδικα, Γ. Α. Μέγας,
Ελληνικά Παραμύθια, τομ. β', Αθήνα 1971.**

**[Πουλί], λεπτ. από ποδόγυρο νυφικού
πουκάμισου από τη Σκύρο, 18ος - 19ος αι.,
Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα.**

**Ποιος διευθύνει; Τζ. Ροντάρι, Το βιβλίο με τα
λάθη, Τεκμήριο, Αθήνα 1996.**

**Κ. Γραμματόπουλος, [Οικογένεια], στο Ε.
Γεραντώνης, Αλφαβητάριο. Τα Καλά Παιδιά,
Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1950**

Νανουρίσματα και ταχταρίσματα, α. Ε. Σαραντή - Σταμούλη, Δημοτικά τραγούδια της Θράκης, Θρακικά, 11,1939 - β. Κ. Καραπατάκης, «Η μάνα και το παιδί στα παλαιότερα χρόνια,» Αθήναι 1983 - γ. Κ. Βαρζώκας, «Ήπειρος», Ζωγράφειος Αγών ήτοι Μνημεία της Ελληνικής Αρχαιότητος ζώντα εν τω νυν Ελληνικό λαώ, τομ. α΄, εν Κωνσταντινουπόλει 1891 - δ. Γ. Βενετούλιας, Της Κύθνου τα τραγούδια, Δήμος Κύθνου, Κύθνος 1999.

 Αγγελος (;), Παναγία Γλυκοφιλούσα η «Καρδιώτισσα» (λεπτ.), μέσα 15ου αι., αυγοτέμπερα σε προετοιμασμένο ξύλο, 104,5 X 64 εκ., Μουσείο Ζακύνθου.

Γ. Ιακωβίδης, Μητρική στοργή, 1889, λάδι σε μουσαμά, 90,2 X 66 εκ., Εθν. Πιν.

[Η Αρετούσα], Β. Κορνάρος, Ερωτόκριτος, απόδ. Κ. Πούλος, Παπαδόπουλος, Αθήνα 2000.

 Θ. Χατζημιχαήλ, Ερωτόκριτος και Αρετούσα, υδατογραφία, 127 X 74 εκ., Συλλογή Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος.

 «Τα ἔμαθες Αρετούσα μου», στο CD Ερωτόκριτος και Αρετή, Γ. Μαρκόπουλος, Mercury 2003.

«Τα θλιβερά μαντάτα», στο CD Ερωτόκριτος, Χ. Χαλαρή, EMI 1994

Θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει, D. Gliori, απόδ. Φ. Μανδηλαράς, Πατάκης, Αθήνα 1999

Ο παππούλης, Β. Ρώτας, Αυγούλα, Αθήνα 1974

Φ. Στεφανίδη, [Σεπτέμβριος], στο Μ. Στεφανίδη, Οι δώδεκα μήνες, Σίγμα, Αθήνα 1996.

Η κλώσα, Χ. Χατζηγιαννιού, Το πήλινο κανάτι, Δρυμός, Αθήναι 1984.

(πάνω αριστερά) Γ. Μόραλης, Έγκυος γυναίκα (λεπτ.), 1948, λάδι σε μουσαμά, 102 X 65 εκ., Εθν. Πιν. - (πάνω κέντρο) Β. Peter, Madona of Venice beach n. 3 (λεπτ.), λάδι σε καμβά, 30 X 25 εκ., 1995, Μουσείο Φρυσίρα Αθήνα - (πάνω δεξιά) Παναγία Οδηγήτρια (λεπτ.), α' πλευρά αμφιπρόσωπης φορητής εικόνας, τελευταίο τέταρτο 12ου αι., αυγοτέμπερα σε ξύλο, 115 X 77 εκ., Βυζαντινή Συλλογή, Καστοριά - (κάτω αριστερά) Γ. Μπουζιάνης, Γυναίκα με λουλούδια (λεπτ.), 1923, υδατογραφία, 56 X 73 εκ., Εθν. Πιν. - (κάτω κέντρο) Γ. Ιακω-βίδης, Μητρική στοργή (λεπτ.), ό.π., - (κάτω δεξιά) Γ. Σικελιώτης, Οικογένεια (λεπτ.), ό.π.

ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

[Ο Άρθουρ στο σχολείο], στο Μ. Brown, Ο Άρθουρ βλέπει πολλή τηλεόραση, Modern Times, Αθήνα 1999

(μότο) Ρ. Καρθαίου, στο Κ.Ε.Π.Β., Το Χρυσό Μήλο, Τα Χρυσά Βιβλία, Αθήνα 1985.

Η πρώτη μέρα στο σχολείο (αποσπ.) Κ. Γκούτμαν, Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα 1998

Σχολική τάξη του Δημοτικού Σχολείου Κονταριώτισσας Πιερίας, 1961 - 62.

Ε. Duigeman (ActionAid Αγγλίας), Σχολείο στο Μπανγκλαντές, στο Παιδιά του κόσμου – πολίτες του κόσμου, ActionAid Ελλάς – ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Η Μαργαρίτα, Μ. Στασινόπουλος, Αρμονία, Αθήνα 1956.

Ν. Λύτρας, Δεν θέλει το σχολείον, π. 1884, υδατογραφία σε χαρτόνι, 30 X 19 εκ., Συλλογή Φαίδωνα και Λυδίας Κυμπάρη, Αθήνα.

Ξ...όπως ξιφίας, Μ. Φραγκιά, Το αλφαβητάρι της φύσης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

Ο παπαγάλος, Ζ. Παπαντωνίου, Χελιδόνια, Αθήναι 1920.

«Παπαγάλος», στο CD Το μαντήλι της νεράιδας, LYRA 2000. [Το στοίχημα], Μ. Λοΐζου, Και το μικρό παιδάκι τρέχει στην αγκαλιά της μαμάς του να συναντήσει την αγάπη, Πατάκης, Αθήνα 1996.

Γ. Γεωργιάδης, Μάνα και παιδί, ορείχαλκος, ύψος 63 εκ., 1964, Συλλογή Νίκου Γρηγοράκη, Αθήνα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

A.Segui, Χωρίς τίτλο, υδατο-γραφία, 80 X 100 εκ., 1988-89, Μουσείο Φρυσίρα, Αθήνα.

(μότο) Νίκος Κανάκης, Ηλιοτρόπια, Πατάκης, Αθήνα 1988.

Ψέμα πρωταπριλιάτικο, Σ. Γαβριηλίδου, Ένα άμπρα και τέσσερα κατάμπρα, Μίνωας, Αθήνα 2002.

[Φοβάμαι!], Ε. Βαλαβάνη, Ανοιξιάτικες ιστορίες, Παπαδόπουλος, Αθήνα 1986.

«Το πέταγμα της άγριο μέλισσας», Νίκολay Andreyevich Rimsky - Korsakov Το Παραμύθι του Τσάρου Σαλτάν, στο CD Power Classics! (1-10), Delta 1994.

Η Αλφαβήτα δίχως ρο (απόσπασμα), Π. Δαράκη, Γνώση, Αθήνα 1989.

Γλωσσοδέτες, Μαντέματα, επιλογή Β. Δ. Αναγνωστόπουλος, Καστανιώτης, Αθήνα 1995.

[Οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι], Α. ντε Σαιντ - Εξυπερύ, Ο Μικρός Πρίγκιπας, μετάφρ. Μ. Καρακώστα, Πατάκης, Αθήνα 2000.

Χαρταετοί, Ν. Κανάκης, Τα ηλιοτρόπια, Πατάκης, Αθήνα 1998.

Ν. Χατζηκυριάκος- Γκίκας, Στέγες και αετοί, 1948, λάδι σε χαρτόνι, 24 X 27 εκ., Εθν. Πιν.

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

Ε. Ηλιοπούλου, Λούνα Παρκ II, λάδι σε πανί, 180 X 200 εκ., 2003.

(μότο) «Μ' αλογάκι φτερωτό», Κ. Καλαπανίδας, από το ομότιτλο βιβλίο, χ.χ.

[Η οδοντόβουρτσα], Λ. Αρανίτου, 19 παράλογα και ένα με δύο άλογα, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1987.

[Είτανε μία κοπέλα από τη Σάμο], Γ. Σεφέρης, Ποιήματα με ζωγραφιές σε μικρά παιδιά, Ερμής, Αθήνα 1975

Α. Φασιανός, Ο πρωινός ποδηλάτης, ακρυλικό, 1983.

Φύλλο φύλλο της κουκιάς, Μ. Καπλάνογλου, Κόκκινη κλωστή κλωσμένη. Λαϊκά παραμύθια και αφηγητές του Αιγαίου, Πατάκης, Αθήνα 2004.

Η πινεζοβροχή (απόσπασμα), Ε. Τριβιζάς, Κέδρος, Αθήνα 2000.

«Η πινεζοβροχή», στο CD Μίλα μου για μήλα, Σ. Παπασταύρος, EMI 1996.

Λύσεις και απαντήσεις

Η σφυρίχτρα, Henri Pourrat, Contes et recits du Livradois, texts recueilles par Henri Pourrat, edition etadable par Bernadette Bricout,

**Maisonneuve Larose, Paris 1989, μετάφρ. - απόδ.
Μ. Καπλάνογλου.**

 **Σ. Μελετζής, Βοσκόπουλο με φλογέρα,
φωτογραφία από το λεύκωμα Φωτογραφία 1922-
1991, Nexus Publications 1992.**

 **Γλέντι γάμου στο Αγγελοχώρι Νάουσας, 1984,
αρχείο Λ. Δρανδάκη.**

 **Δ. Ταλιάνης, Παραδοσιακός χορός Μυτιλήνης,
φωτογραφία από το λεύκωμα Λέσβος. Από τη
Σαπφώ στον Ελύτη, Δήμος Μυτιλήνης.**

**Μια φορά ήταν...η Κολοτούμπα (απόσπασμα), Σ.
Μαντουβάλου, εικονογρ. Ν. Μαρουλάκης,
Καστανιώτης, Αθήνα χ.χ.**

**Το μέλι, Σοφός Α. Μ., Τα Λαογραφικά της Κάσου,
τόμ. Γ. Παραμύθια, Αθήνα 1987.**

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

 **Κ. Βολανάκης, Δάσος, λάδι σε χαρτόνι,
37 X 29 εκ., Εθν. Πιν.**

**(μότο) Ν. Χατζηνικολάου, Το χρυσό καλοκαιράκι,
Πατάκης, Αθήνα 1998.**

**Συμφωνία μ' ένα δέντρο, Γ. Κρόκος, Σταλαματιές,
Α.Σ.Ε., Θεσσαλονίκη 1982.**

 **Μ. Μανουσάκης, Χωρίς τίτλο (λεπτ.),
ακρυλικό – κάρβουνο σε ξύλο, 50 X 70 εκ., 1996,
Μουσείο Φρυσίρα, Αθήνα – Γ. Γουναρόπουλος,**

**Δέντρα, έγχρωμο σχέδιο, 61 X 80 εκ., Εθν. Πιν. –
Α. Τζάκος, Τοπίο, 1990, λάδια, 90 X 110 εκ.,
Συλλογή Ν. Πολυζωΐδη, Αθήνα - Κ. Γραμματό-
πουλος, [Ζωάκια], στο Ε. Γεραντώνης,
Αλφαβητάριο. Τα Καλά Παιδιά, ό.π.**

**Ο Χιονάνθρωπος, Ε. Αλεξίου, Τραγουδώ και
χορεύω, Καστανιώτης, Αθήνα 1983.**

**[Ο τελευταίος ιππόκαμπος], Β. Ηλιόπουλος,
Ο Τριγωνοψαρούλης, ο Μαυρολέπιας κι ο
τελευταίος ιππόκαμπος, Πατάκης, Αθήνα 1998.**

**Η Πίτυς και ο Παν, Οβίδιος, Μεταμορφώσεις,
απόδ. Ζ. Θ. Σπυροπούλου, Μύθοι περί φυτών,
Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999**

 **Φ. Κόντογλου, Ο Βορέας αρπάζων την
Ωρείθυια, κάρβουνο, 99 X 177,5 εκ., συλλογή Δ.
Κόντογλου – Μαρτίνου, Αθήνα.**

 **«Alegro non molto» (Χειμώνας), Α. Vivaldi,
Κονσέρτο σε ΦΑ μείζονα (Τέσσερις Εποχές),
προτεινόμενο CD, Α. Vivaldi, στη σειρά Η Μεγάλη
Μουσική Βήμα προς Βήμα, 1994 Polygram
International Ltd and EDILIBRO S.L./ 1995**

Λύσεις και απαντήσεις

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η κουκουβάγια και η πέρδικα. Κέντημα.

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

[Η οδοντόβουρτσα], [Είτανε μία κοπέλα από τη Σάμο]. Το ληρολόγημα του Γιώργου Σεφέρη είναι από το βιβλίο Ποιήματα με ζωγραφιές σε μικρά παιδιά, εκδ. Ερμής, Αθήνα 1975:

Είτανε μια γριά σ' ένα παζάρι
που έβγαλε μονομιάς ένα χαντζάρι
όταν έπεσε ένα τόπι
και της έσπασε το κόπι
καθώς έτρωγε αϊσκρίμι στο Παζάρι.

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Συμφωνία μ' ένα δέντρο. Πεταλούδα, σκουλήκι, σκαθάρι.

Η Πίτυς και ο Παν. Δενδροπόταμος, Κερασιά, Φλαμουριά, Αμυγδαλεώνας κ.ά.

Περιεχόμενα 1ου τόμου

Β.Δ. Αναγνωστόπουλος, Τα δελφίνια (ποίηση) ..	5
Και σου μιλώ για... ..	6

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

7

Μαρία Γουμενοπούλου, Η γελαστή οικογένεια (ποίηση) ..	8
Η κουκουβάγια και η πέρδικα (λαϊκός μύθος) ...	10
Τζιάνι Ροντάρι, Ποιος διευθύνει;.....	13
Νανουρίσματα και Ταχταρίσματα	15
Βιτσέντζος Κορνάρος, [Η Αρετούσα] (ποίηση).....	19
Ντέμπι Γκλιόρι, Θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει.....	22
Βασίλης Ρώτας, Ο παππούλης (ποίηση).....	25
Χρυσούλα Χατζηγιαννιού, Η κλώσα	28

ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

32

Κλοντ Γκούτμαν, Η πρώτη μέρα στο σχολείο	33
Μιχάλης Στασινόπουλος, Η Μαργαρίτα (ποίηση).....	37
Μαρία Φραγκιά, Ξ ... όπως ξιφίας	39

**Ζαχαρίας Παπαντωνίου,
Ο παπαγάλος (ποίημα).....42**

Μάρω Λοίζου, [Το στοίχημα].....45

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

48

**Σοφία Γαβριηλίδου,
Ψέμα πρωταπριλιάτικο49**

Ελένη Βαλαβάνη, [Φοβάμαι!]53

Πέπη Δαράκη, Η Αλφαβήτα δίχως ρο58

**Αντουάν ντε Σαιντ — Εξυπερύ,
[Οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι]62**

Νίκος Κανάκης, Χαρταετοί!, (ποίημα).....64

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

67

**Λιάνα Αρανίτου [Η οδοντόβουρτσα]
Γιώργος Σεφέρης, [Είτανε μία κοπέλα
από τη Σάμο]68**

Φύλλο φύλλο της κουκιάς (λαϊκό παραμύθι).....72

**Ευγένιος Τριβιζάς, Η πινεζοβροχή
(έμμετρη ιστορία)77**

Η σφυρίχτρα (λαϊκό παραμύθι)	81
Σοφία Μαντουβάλου, Μια φορά ήταν ... η Κολοτούμπα	83
Το μέλι (λαϊκό παραμύθι)	90

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

92

Γιώργος Κρόκος, Συμφωνία μ' ένα δέντρο (ποίημα)	93
--	----

Έλλη Αλεξίου, Ο Χιονάνθρωπος (ποίημα)	96
---	----

Βαγγέλης Ηλιόπουλος, [Ο τελευταίος ιππόκαμπος]	99
---	----

Οβίδιος, Ο Πίτυς και ο Παν.....	103
---------------------------------	-----

Μικρή Βιβλιοθήκη	106
------------------------	-----

Βιβλιογραφικές / μουσικές πληροφορίες – εικόνες.....	109
---	-----

Λύσεις και απαντήσεις	118
-----------------------	-----

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ -ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

